

Jpravništvo: Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon št. 3123, 3124, 3125, 3126

Insatratni oddelek: Ljubljana, Seien-
burgova ul. — Tel 3492 in 3392

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

račun pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17 749

IZKLUČNO ZASTOPSTVO
za oglašje iz Kr. Italije in inozemstva
ima

l'Unione Pubblicità
Italiana S. A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno 30 din
Za prenosništvo 50 din

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 6, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126

Rokopisi se ne vračajo
UNICA RAPPRESENTANTE
per le inserzioni dal Regno d'Italia
e dall'estero

Unione Pubblicità
Italiana S. A., Milano

Odbit napad angleške mornarice

Topniško obstreljevanje pri Tobruku — Tri angleške vojne ladje zadete od bomb

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 12. maja 341. vojno poročilo, ki se glasi:

Iz Severne Afrike javljajo o topniški delavnosti v odseku Tobruka.

Ponoči 11. maja je sovražnik skušal obstreljevati Bengazi z morja, toda italijanske obalne baterije in nemški bombniki so takoj posegli vmes in so prisilili sovražne ladje k umiku. Tri enote so bile zadete od bomb velikega kalibra.

V Vzhodni Afriki je sovražnik silovito napadel v odseku Amba Alagi, bil pa je povsod gladko odbit.

Ponovni hudi letalski napadi na Malto

Rim, 12. maja. S z vojnega področja objavlja agencija Stefani naslednje poročilo: Z letalske fronte javljajo, da so preteklo

noč nemški letalski oddelki napadli pristaniške naprave in letališče v Mikabi na Malti. Metali so bombe velikega in zelo velikega kalibra. Povzročili so znatno škodo in več požarov. Požari so se brzo razširili in so jih opazovali še iz daljave več kilometrov. Obramba protiletalskih topov je bila silovita, toda mesečna noč je olajševala točno ugotavljanje objektov za bombardiranje.

Italijanski list o neguševi zahvali Churchill

Milan, 12. maja. rs. Neguš Haile Selasie je poslal Churchill pismo, v katerem ga prosi, naj se v njegovem imenu zahvali oboroženim silam Velike Britanije ter njihovim dominonov in kolonij. Uspešno zaključena kampanja v Etiopiji dokazuje ponov-

no, da je morala Anglija po večini vpoklicati čete iz ostalih delov svojega imperija, da jih je poslala v boj proti Italijanom, ki so bili osamljeni ter popolnoma brez vsake možnosti pomoči, bojevali pa so se z izredno žilavostjo proti nadmočnemu sovražniku ter so s tem potrdili italijansko pravico in rimsko omiko. S temi besedami tolažila »Il Popolo d'Italia« negušovo poslanico ter se obenem dotika odgovora, ki ga je neguš poslal predsedniku angleške vlade. V tem pismu želi Churchill negušu dolgo razdobje miru in napredka za Abesinijo po uničenju sovražnih čet. Mi smo sporazumni s Churchillom, piše isti list, ter prav tako želimo Abesiniji miru in napredka, toda s to razliko v mnenju, da Etiopija teh blagov ne bo uživala pod zastavo britanskih trgovcev s sužnji, marveč pod praporom Italije.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 12. maja. Vrhovno vojno poveljništvo je izdalo danes naslednje poročilo: Letalstvo je zadnje noč napadlo z dobrim učinkom številna letališča v južni in srednji Angliji. V hangarjih, zakloniščih, tehničnih napravah in skladiščih za goriva so nastali veliki požari. Na več letališčih so letala dosegla bombne zadetke med težka bojna letala na tleh.

Pri nadaljnjih letalskih napadih na industrijske cilje ob obali južne in srednje Anglije, so nastali veliki požari v vojaško važni tovarni v Middlesbroughu, kakor tudi v dokih v Penbroughu.

Bojna letala so uničila na morju v kanalu sv. Jurija dve trgovski ladji iz dveh konvojov, ki sta bila močno zavarovana z bojnimi ladjami, s skupno 16.000 tonami in prevozniki 8.000 ton. Razen tega so bile tri velike trgovske ladje močno poškodovane z bombami.

Pri napadu na angleško južno obalo so sestrelili nemški lovci pet angleških lovskih letal tipa Spitfire.

V Severni Afriki obojestransko delovanje topništva. Nemška strmojavna letala so v noči na 11. maja z bombami najtežje kalibra v polno zadela tri enote angleškega mornarskega oddela pred Bengazijem in ga prisilila, da se je umaknil. Na otoku Malto so zadnje noč oddelki

nemških bojnih letal z bombami zadeli letališke naprave v Lucii in skladišče za torpede kakor tudi državno ladjedelnico v pristanišču La Valetti. Nastali so veliki požari in hude eksplozije.

Sovražnik je metal zadnje noč z močnejšimi silami bombe, pretežno na Hamburg in Bremen. V industrijskih tovarnah je stvarna škoda neznatna. Ostala škoda je bila povzročena predvsem v stanovanjskih predelih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube — mrtve in ranjene. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 7 angleških letal, ki so napadla.

V času od 9. do 11. maja je sovražnik izgubil vsega 36 letal. Od tega so 19 letal uničili nočni lovci, nadaljnjih 6 je bilo zrušenih v dnevnih letalskih bojih, trije pa protiletalskem topništvu, eno pa razdejano na tleh. Lahke pomorske sile se sestrelile tri, pomorsko topništvo pa 4 angleška letala. V istem času je bilo izgubljenih 18 lastnih letal.

Pri velikem napadu na London v noči na 11. maja sta se posebno odlikovali dve posadki bojnih letal, in sicer

1. nadporočnik Ithrig, narednik Lenger, podčastnik von Gehr in podčastnik Wolf, ter 2. poročnik Kornblum, podčastnik Lichthinger, podčastnik Sprenger in deseterik Schaefer.

Hudi letalski napadi na Anglijo

Berlin, 12. maja. d. V noči na ponedeljek je nemško letalstvo z več sto letali napadlo vojaško važne objekte v južni in srednji Angliji. Napadi so se osredotočili v prvi vrsti na številna angleška letališča kakor tudi na mnoge druge važne objekte, kamor je bilo vrženih veliko število rušilnih in zažigalnih bomb. Po poročilih pilotov, ki so se vrnili s teh napadalnih poletov, je mogoče trditi, da so bili vsi nemški napadi izvršeni z dobrim uspehom. Posadke letal so opazile direktne zadetke na letalske lode, skladišča goriva ter na vojašnice. Na vseh teh objektih so izbruhnili mnogostevilni požari.

Stockholm, 12. maja. d. Kakor je davi objavil angleški radio, so močne formacije nemških letal preteklo noč letele nad grofijo Dorset, nad vzhodnim Kentom ter nad izlivom reke Temze. Na te predele so bile vržene bombe, ki so povzročile nekaj gromotnih škod.

Zeneva, 12. maja. s. Poročila iz Londona o akciji, ki jo je nemško letalstvo kot povračilo podvzelo ponoči na nedeljo, zlasti na vojaške objekte v Londonu, ugotavljajo soglasno, da je bil izredno silovit. Na angleški strani poročajo, da je bil napad prejšnje noči najbolj silovit izmed vseh, ki jim je bila doslej izpostavljena britanska prestolnica. V nedeljo zjutraj je London nudi sliko grozanskega razaranja. Na desetstotece vojakov in članov pomožnih čet je bilo zaposlenih s čiščenjem cest ruševin podrtih hiš. Muzično delo je trajalo ves dan. Čete gasilcev so z dinamitom razbijale velika poslopja, ki so bila močno poškodovana in se je bilo bati, da se vsak čas podro.

New York, 12. maja. d. Newyorški nedeljski tisk se bavi z velikim napadom nemškega letalstva na London ter ga označuje splošno kot povračilo za britanski napad na Berlin v soboto ponoči. Močna obramba je sestrelila 33 nemških bombnikov, kar pomeni nov rekord. Napad se sme primerjati z najhujšimi, ki jim je bil London doslej izpostavljen, ter je zahteval velike žrtve in povzročil veliko škodo. Po vesteh lista »New York Times« so bili vsi mestni deli ponovno obsesti s tisoči eksplozivnih in zažigalnih bomb.

Veliko pustošenje v Belfastu

Washington, 12. maja. s. Listi beležijo poročila irskih listov o bombardiranju Belfasta ponoči 5. maja. Napad je bil najsilnejši zadnjih treh tednov ter je povzročil hudo škodo zlasti v industrijskih napravah.

Angleška letala nad Nemčijo

Berlin, 12. maja. d. Angleška letala so v noči na ponedeljek v več zaporednih valovih napadla razne objekte na obalnem področju severne Nemčije. Na mnogih mestih je bila predvsem v stanovanjskih okrajih povzročena škoda od rušilnih in zažigalnih bomb. Kolikor je bilo mogoče doslej ugotoviti, ni bila nikjer povzročena škoda

na vojaških in vojaško važnih objektih. Nemška nočna lovska letala ter protiletalske baterije so sestrelile pet sovražnih letal.

Vojna na morju

Berlin, 12. maja. s. V nemških krogih poudarjajo, da so nemške podmornice zadale težak udarec angleškemu oskrbovanju v vojni in potrebščini. Nemško vojno poveljništvo je objavilo, da je bilo na severnem Atlantiku potopljenih okoli 30.000 ton sovražnega trgovskega ladjstva. Poročilo z dne 8. maja navaja podoben uspeh, poročilo z dne 9. maja pa pravi, da so nemške podmornice potopile v atlantskih vodah nadaljnjih 20.000 ton sovražnega ladjstva. Samo v treh dneh je bilo torej skupno potopljenih 112.000 ton angleških trgovskih ladij, kar odgovarja, računano v živilih, porabi kruha, masti in surovega masla v vsej Angliji v teku osmih dni.

Berlin, 12. maja. s. V teku napadov, izvršenih v noči 11. maja proti pomorskim objektom, so bile štiri trgovske ladje in ena cisterna ladja skupno 26.000 ton, potopljene ali hudo poškodovane.

Omažane angleške postojanke v Sredozemlju

Rim, 12. maja. s. Virgilio Gayda piše v »Giornale d'Italia«:

Po zmagi na Balkanu so osne sile izstavile, da vojna ni končana in da so zelo verjetno nove velike borbe. Vojno hudo kaštro v Ameriki da slutiti, da se bo spopad razširil še v druge dele sveta, toda angleški optimizem zatrjuje, da je vojna na Balkanu zboljšala britanski položaj v Sredozemlju. Ta trditve je gorostasna in predstavlja vsekarotik manevar, določen za varanje ameriške vojne stranke in za vstop Zedinjenih držav v nevarno pustolovščino.

Gayda dokazuje, da je polom na Balkanu oropal Anglijo zelo važnih strateških in političnih postojank. Zmaga osnih sil v tem odseku je izstavila popoln preobrat, kar se je pokazalo takoj v političnih in vojaških dogodkih na Srednjem vzhodu in pri napredovanju osnih sil v Afriki. Gayda poudarja, da je tudi United Press mnenja, da ameriški vojaški krog priznava popoln polom angleškega bloka, kar postavlja Anglijo pred nove težke probleme v Sredozemlju.

Ostra kritika Churchillovih izjav

Lizbona, 12. maja. s. Na angleško javnost je napravil zadnji govor Churchilla, ki je zopet skušal skriti resnico angleškemu narodu, zelo mučen vtis. »Daily Telegraph« odkrito izjavlja svoje nezadovoljstvo in pi-

še, da je javnost pričakovala popolnih pojasnil o zadnjih izjemah v vladi in zlasti o premeščanju Beaverbrooka iz ministrstva za gradnje letal. Angleško ljudstvo je upalo, da bo izjemah v vladi povzročila zvišanje vojne proizvodnje. List zaključuje svojo kritiko z odločnim odgovorom Churchilla, češ da po zatrtanju Intelligenc Servisa predsedniku angleške vlade manjka popolnoma smisel za stvarnost. Tudi »Manchester Guardian« piše, da so bili najslabši oni odstavi Churchillovega govora, v katerih opisuje položaj na notranji fronti.

Poslabšanje odnosov med Rusijo in Ameriko

Washington, 12. maja. s. Pristojni krogi ameriške vlade so sporočili javnosti, da trgovska pogodba med Rusijo in Zedinjenimi državami, ki je bila podpisana 1. 1937 in ki bo potekla 5. avgusta, zaradi položaja in zaradi prepovedi izmene blaga med obema državama ne bo več obnovljena. Razen tega se je izvedelo, da je Rusija odpovedala ali skrbila svoj izvoz v Zedinjene države in ne namerava več obnoviti trgovske pogodbe z Ameriko.

Ameriški pridržki za dobave Irski

New York, 12. maja. d. Zastopniki irske vlade, ki se mude v Zedinjenih državah, kjer bi radi nakupili orožje in živila za Irsko, dočelje niso dosegli pravega uspeha, ker so ameriške oblasti proti njim očitno neprijazno razpoložene. Kakor poroča »New York Times« iz Washingtona, irsko zastopstvo doslej s predstavniki ameriške proizvodnje ni moglo priti še do nobenih končnih zaključkov. Washington trdno vztraja na tem, da mora Irski dati zadostna jamstva, da od morebitnih ameriških dobav ne bi ničesar prišlo v roke Nemčiji, odnosno da ameriške dobave ne bi služile za okrepitev Irske proti Angliji.

Gospodarski razgovori v Budimpešti

Budimpešta, 12. maja. s. Italijanski minister za menice in dežve je posetil laus »adžarskega minist-a za trgovino in promet, s katerim je imel prisrčne razgovore. Nato je minister Ricciardi položil v enec na grot madžarskega »Nemana« junaka. Italijanski minister bo danes nadaljeval razgovore z merodajnimi madžarskimi uradi o problemih, ki se tičejo financ in izmene blaga med Italijo in Madžarsko. Trgovina med obema državama postopno narasča, zlasti zadnji čas, in so številke madžarskega uvoza prekoračile količine lanskega uvoza. Italijanski nakupi na Madžarskem se tičejo predvsem žita in živine ter sune zelenjave, jecmena, krompirja, perutnine in jajec. Italija izvažna na Madžarsko tekstilne izdelke, riž, južno sačje, avtomobile in druge izdelke mehanične industrije, kemične in farmacevtske proizvode ter papir. Ker si je Madžarska priljubila obširno ozemlje, se bo njen blagovni promet z Italijo še občutno povečal. Gospodarska pogajanja v Budimpešti so tedaj izredne važnosti in bo njihov razvoj v veliko korist gospodarskim krogom Italije in Madžarske.

Židje izključeni iz madžarskih združenj

Budimpešta, 12. maja. s. Podprefekt peštanske pokrajine je prepovedal židom letovanje v klimatičnih zdraviliščih in toplih svojega področja.

Spremembe v španski vladi

Madrid, 12. maja. s. Z novim odlokom so bili imenovani za državnega podtajnika v notranjem ministrstvu Iturmendi, bivši glavni ravnatelj krajevnih uprav, za glavnega policijskega ravnatelja polkovnik Caballero, branitelj Ovieda med znanim obleganjem, za glavnega tajnika pri glavnem ravnateljstvu policije Manuel Rodrigo Zaragoza, za načelnika diplomatskega kabineta v zunanjem ministrstvu pa Simeones Sandoval. Izvršile so se tudi obsežne spremembe v vrstah civilnih guvernerjev. V Madridu je Manuel Mora Figueroa nadomestil Miguela Primo de Rivera. Nadaljnji odlok je razveljavil odredbo, s katero je bilo pred kratkim tisku falangistične stranke priznana pravica, da sme izhajati necenzuriran.

Pogajanja o obnovi diplomatskih odnosov med Rusijo in Irakom

ker je iraška vlada umaknila zahtevo po izjavi o neodvisnosti vseh arabskih dežel

Moskva, 12. maja. d. Davi je sovjetski komisariat za zunanje zadeve objavil komunikacijo, v katerem pravi, da so se pričela pogajanja za vzpostavitev rednih diplomatskih odnosov med Sovjetsko unijo in Irakom. Komunistični zunanji ministar ugotavlja, da je sovjetska vlada nekaj časa prej zavrnila predlog iraške vlade za vzpostavitev rednih diplomatskih odnosov, toda 3. maja je po posredovanju sovjetskega poslanika Vinogradova v Ankari vendarle prišlo do obravnavanja tega vprašanja, ker sovjetska vlada sedaj ne uvideva več nikake potrebe, zakaj ne bi sprejela predlogov iraške vlade.

Moskva, 12. maja. d. K objavi sovjetske vlade da so pričela pogajanja za obnovo diplomatskih odnosov z Irakom, objavlja sovjetska službena agencija Tass pojasnilo, v katerem zlasti naglašja, da pomenijo ta pogajanja dokaz, da Sovjetska unija priznava v nasprotju z Londonom Ghailanijevo iraško vlado za zakonito vlado Iraka. To, da že prej ni prišlo do obnovitve diplomatskih odnosov, je treba pripisati zgolj dejstvu, da je iraška vlada zahtevala od Sovjetske unije kot pogoj posebno izjavo v prilog neodvisnosti vseh arabskih dežel. Kakor nadalje navaja agencija Tass, je iraška vlada prej že ponovno predlagala obnovo diplomatskih odnosov z vlado Sovjetske unije, tako na primer tudi ob koncu leta 1940 s posredovanjem iraškega poslanika v Turčiji. Tedaj je iraška vlada izkazala željo, naj bi sovjetska vlada dodatno k obnovitvi diplomatskih odnosov podala izjavo, da odobrava neodvisnost vseh arabskih narodov, vključno Iraka. Sovjetska vlada je bila naklonjena vzpostavitvi diplomatskih odnosov, smatrala pa je za nemogoče, dodati kakršne koli vrste klavzulo k aktu »chnovitve diplomatskih odnosov. V tem smislu je bil iraški vladni poslanec tudi službeni odgovor, nakar so se razgovori prekinili.

Letos 3. maja je iraška vlada s posredovanjem sovjetskega poslanika v Ankari ponovno predlagala obnovo diplomatskih odnosov med Irakom in Rusijo, ne da bi zahtevala neke dodatne sovjetske izjave glede arabskih dežel. Na to željo je vlada Sovjetske unije stopila iz svoje rezerviranosti ter pristala na predlog iraške vlade, da se diplomatske zveze med obema državama obnove.

Iraško vojno poročilo

Beirut, 12. maja. s. Vrhovno poveljništvo iraških oboroženih sil javlja:

Zapadna armija ne poroča nič važnega. Severna armija poroča, da je bilo podnevi 10. maja eno angleško letalo sestreljeno, drugo pa poškodovano. Iraško letalstvo je napravilo več poizvedovalnih poletov. Sovražno letalstvo je bombardiralo Rutbo.

Izmišljena trditve o iraškem letalstvu

Beirut, 12. maja. s. Merodajni iraški krogi označujejo angleško vest, po kateri naj bi bila polovica iraškega letalstva uničena, za izmišljeno.

Arabski prostovoljci v iraški vojski

Beirut, 12. maja. d. Angliji sovražno razpoloženje vsega arabskega sveta posta-

ja vsak dan jačje. Po poročilih se vedno bolj množi število tistih, ki se prostovoljno javljajo za službo v iraški vojski. Borba iraškega naroda se smatra v arabskem svetu kot znamenje za splošen upor proti angleškemu imperializmu.

Transjordanški emir ranjen

Beirut, 12. maja. s. Tu se je izvedelo, da je bil emir Abdulah Transjordanški ranjen s strelom iz puške. Ranil ga je njegov lastni sin Talal zaradi nesporazuma glede iraškega vprašanja.

Protiangelsko razpoloženje v Indiji

Sanghaj, 12. maja. d. Fazal ul Hak, predsednik bengalske vlade, vodilni član odbora indijskih muslimanov, je bil povabljen v Simlo k indijskemu podkralju Linlithgowu na razgovor o možnosti sodelovanja indijskih muslimanov z britansko vlado. Pri tej priliki bodo razpravljali tudi o možnosti sklicanja konference raznih političnih skupin v svrhu enotnega političnega nastopa. Po poročilih iz Kalkute smatrajo indijski krogi to podkraljevo pobudo za zelo važno. Obsežne, Angliji sovražne manifestacije in stavke, ki so jih britanske čete ter britanska policija z oboroženo silo delno že zatrla, delno pa še trajajo, dokazujejo, kako silno se je razpoloženje v Libiji danes obrnilo proti Angležem. Poročila o borbi za svobodo iraškega naroda ter objava svete vojne muslimanskega sveta proti Angliji so še podžgale nezadovoljstvo in v Libiji je še vedno velika možnost odkritega upora proti Angliji.

Nov angleški poveljnik v Palestini

Beirut, 12. maja. s. Angleški general Maicland Wilson je bil imenovan za vrhovnega poveljnika angleških oboroženih sil v Transjordaniji in Palestini. Wilson je desna roka generala Wavala v Cirenaiiki

Izpraznjevanje Aleksandrije

Kodanj, 12. maja. s. Vesti iz Carigada javljajo, da so Angličji odredili delno izpraznitev Aleksandrije. Pravijo tudi, da je Velika Britanija v velikih skrbih za usodo Krete in Cipra, ki sta važni postojanki za obrembo Sueskega prekopa. Arabski muslimanski dijak, ki bivajo v Italiji, so poslali Duceju brzojavko, v kateri so izrazili svojo polno solidarnost z iraškimi brati. Nanj se obračajo z zaupanjem, ker je bil vedno zaščitnik muslimanskih narodov.

Kočljiv položaj Angležev v Sredozemlju

Moskva, 12. maja. s. »Münchner Neueste Nachrichten« pišejo, da je položaj Angležev v Sredozemlju dčbi pod pritiskom osnih sil popolnoma obramben značaj. Angleška javnost je hudo razočarana in vznemirjena, ker angleško brodcenje ni moglo preprečiti zasedbe grškega otočja. To priča o omejeni sili angleškega brodcovanja in o pomanjkanju iniciative nasproti letalstvu osi, ki si je zagotovilo nova oporišča v vzhodnem Sredozemlju. Angleške čete bodo začle po porazih v Severni Afriki in v Grčiji v vedno bolj kočljiv položaj.

Hoovrova svarila

Zedinjene države niso dovolj pripravljene za vojno proti silam osi

New York, 12. maja. s. Bivši predsednik Hoover je imel oster govor po radiu, v katerem se je izjavil zoper blaznost, ki tira Ameriko v vojno. Opozoril je, da bi uporaba ameriške mornarice za spremstvo živilskih transportov v Anglijo pomenila vojno, za katero niso Zedinjene države tako v vojaškem ko v moralnem pogledu prav nič pripravljene. Hoover poziva vlado, naj predloži vprašanje vstopa v vojno kongresu in narodu, ki sta gotovo sovražna misli da bi se Amerika zapletla v evropski spopad. Govornik je posebno poudarjal nepripravljenost Zedinjenih držav v materialnem pogledu. Zedinjene države se ne morejo meriti s silami nasprotnikov, ker bi potrebovale v ta namen najmanj pol milijona izvrstno opremljenih vojakov in 40 milijonov ton ladijskega prostora. Ustvaritev takih sredstev bi zahtevala deset let dela, medtem ko je danes v Zedinjenih državah le kakih 300.000 mož, ki bi se mogli postaviti proti enakemu številu Nemcev. Hoover zavrača nado v gospodarsko blokado osnih sil ter pripominja, da se Nemčija in Italija čisto lahko preskrbujeta tam, kjer blokada ni izvedena. Njun gospodarski položaj se bo še znatno zboljšal, ko bosta dovršili osvojitve Sredozemlja. Hoover je mnenja, da bi se morale Zedinjene države omejiti samo na dobave, kajti Anglija ne bo mogla dobiti nikakršne pomoči več iz Amerike, če bi Zedinjene države stopile v vojno. Amerika potrebuje sama zase vse svoje energije in svoja gromotna sredstva.

Washington, 12. maja. s. Listi objavljajo članek irskega lista »Irish Times«, ki razpravlja o mednarodnem položaju in pravi, da je še zelo dvomljivo, ali Zedinjene države res hočejo stopiti v vojno. Anglija, nadaljuje list, potrebuje predvsem

orožje. Amerika lahko krije njene potrebe, kadar pa bi prišlo do vojne, bi bila navezana sama nase, kajti njene potrebe so ogromne, saj se znano, da je tudi Amerika zelo slabo pripravljena za vojno.

Ameriška javnost zahteva točne podatke

New York, 12. maja. rs. Politični krogi kongresa so danes zelo vznemirjeni zaradi vprašanja spremljanja trgovskih ladij z ameriškimi vojnimi ladjami. Predvsem je to vznemirjenje pripisati najnovejšim ognjevitim govorkom Rooseveltovih sodalcev. Poslanec Finkham je prošil predsednika za takojšnje pojasnilo o položaju. Skliceval se je na Rooseveltove obljube, da bodo Zedinjene države ostale izven vojne, ter je dejal, da pričena vlada največje izdajstvo v zgodovini Amerike. Senator Byrd javlja, da je naslovil na Hopkinsa vprašanje, koliko blaga je bilo že izgubljenega od onih najetih 7 milijard, določenih za dobave Angliji. Senator Byrd misli, da bi lahko javnost zavzela točnejše stališče glede konvojov, če bi se ji povedale prave številke o izgubah.

Polet k Severnemu tečaju

Moskva, 12. maja. s. Ruski letalec Čerovički se je vrnil s svojega tretjega polarnega leta nad Severnim ledenim morjem. Preletel je vsega 24.000 km. Ugotovitev, ki jih je napravil na svojem poletu, bodo velikega pomena za znanstveno raziskavanje polarnih krajev. Sovjetska letalska odprava je napravila tudi zemljevid pokrajine ob Severnem tečaju.

Komisar Ljubljanske pokrajine med šolskimi otroci

Ljubljana, 12. maja. Zdravstvena kolona iz Rima, ki se že nekaj dni mudi v naših krajih in pregleduje šolsko mladino ter ugotavlja splošno zdravstveno stanje med našim ljudstvom, se je v nedeljo dopoldne spet vrnila v Ljubljano. Mestni fizikat je poslal k pregledu določeno število šolskih otrok. Na trgu pred Mestnim domom se je zbrala šolska mladina, zraven nje pa starši in drugo občinstvo. Zdravniki so mirno opravljali svoje delo.

Kmalu se je zvedelo, da si bo prišel ogledat delo zdravstvene komisije. Komisar Ekselencija Emilio Grazioli. Mladina in drugo občinstvo so radovedno in z nestrpnostjo čakali na visoki obisk. Šolski otroci, ki so bili določeni za pregled, so prav na ta dan prejeli prvo obhajilo. Zato

so se jim zaradi pozne dopoldanske ure že začeli oglašati prazni želodci. Nekaj minut po poldnevu se je pripeljal Komisar in je z vso uvidenostjo najprej vprašal malčke, če so se kaj lačni. Nato si je ogledal delo zdravnikov in naprave v vozovih. Pred odhodom se je dal v družbi z otroki fotografirati. Pri tej priliki sta bila visokemu dostojanstveniku predstavljena šef Higijenskega zavoda dr. Pirce in šef mestnega fizikata dr. Rus, katerima se je Komisar zahvalil za podporo in naklonjenost, ki sta jo izkazala zdravstveni koloni.

Ob veselem navdušenju navzočih se je nato Komisar poslovil, mladina pa je hitela domov domov pripovedovat o visokem obisku.

podreja okrajnemu načelstvu v Novem mestu.

Cl. 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem njene objave.

Ljubljana, dne 9. maja 1941-XIX.

Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Spremembe območja nekaterih sodnih okrajev

Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi kraljeve uredbe z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291,

ker smatra za nujno potrebo na novo urediti območja sodnih okrajev glede na nove meje pokrajine, odreja:

Cl. 1. Občina Radatoviči, dosedaj podrejena okrajnemu sodišču v Jastrebarskem (Hrvatska), se priključi sodnemu okraju Metlika.

Del občine Črni vrh, spadajoč v Ljubljansko pokrajino, se začasno priključi sodnemu okraju Vrhnika.

Občina Primskovo in v Ljubljansko pokrajino spadajoči del občine Sv. Križ pri Litiji, se začasno priključi sodnemu okraju Višnja gora.

Občina Bučka ter v Ljubljansko pokrajino spadajoči deli občine Sv. Križ, Leskovec pri Krškem, Raka, Škofjan, Čatež in Velika dolina se začasno priključi sodnemu okraju Kostanjevica.

Cl. 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem njene objave.

Ljubljana, dne 9. maja 1941-XIX.

Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Spremembe območja nekaterih davčnih okrajev

Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi kraljeve uredbe z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291,

ker smatra za nujno potrebo na novo urediti območja davčnih okrajev glede na nove meje pokrajine, odreja:

Cl. 1. V Ljubljansko pokrajino spadajoči deli občine Črni vrh se začasno priključi davčnemu okraju Vrhnika.

Občina Primskovo in v Ljubljansko pokrajino spadajoči deli občine Sv. Križ pri Litiji se začasno priključi davčnemu okraju Višnja gora.

Občine Kostanjevica, Sv. Križ pri Kostanjevici, St. Jernej in Bučka, dalje v Ljubljansko pokrajino spadajoči deli občine Cerklje ob Krki, Leskovec pri Krškem, Raka, Čatež in Velika dolina se začasno priključi davčnemu okraju Novo mesto.

Cl. 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem njene objave.

Ljubljana, dne 9. maja 1941-XIX.

Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Maksimalni cenik živil in drugih življenjskih potrebščin

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je določil naslednje maksimalne cene za prodajo na debelo in na drobno za spodaj navedeno blago. Ta cenik št. 1 je veljaven od 12. maja dalje.

Na drobno

veljajo naslednje maksimalne cene v dinarjih in lirah:

Kruh iz enotne moke v kosih do 100 gramov kilogram 5,80 din — 1,75 lir, v kosih od 100 do 200 gramov 5,40 din — 1,60 lir, kilogram, v kosih od 200 do 500 g 5,20 din — 1,55 lir, v kosih od 500 do 1000 g 5 din — 1,50 lir za kilogram. Navadne testenine iz bele moke 17,50 din ali 5,25 lir za kilogram. Pšenična moka običajne vrste Ia ničlarica 9,50 din ali 2,85 lir, Ila enotna 5,50 din ali 1,65 lir za kilogram. Fina koruzna moka 4,75 din ali 1,40 lir, zdrob koruzni 5,50 din ali 1,65 lir za kilogram; riž 15,20 din ali 4,55 lir za kilogram. Fižol nizke vrste Ia 9,50 din ali 2,85 lir, fižol nizke vrste Ila 8,50 din ali 2,55 lir, visoke vrste (preklar) 10 din ali 3 lire za kilogram. Krompir (vrste Oneida) 2,50 ali 0,75 lir za kilogram. Jedilno olje liter 25,25 din ali 7,60 lir, čajno maslo 60 din ali 18 lir za kilogram, navadno maslo 54 din ali 16,20 lir za kilogram. Slanina sveža 31 din ali 9,30 lir, soljena slanina 35 din ali 10,50 lir, prekajena slanina 40 din ali 12 lir za kilogram. Navadna mersarska mast 35 din ali 10,50 lir, tipizirana mast pa 37 din ali 11,10 lir za kilogram. Mleko 3,50 din ali 1,05 lir za liter, sir emendolski 47 din ali 14,10 lir, sir trapist 44 din ali 13,20 lir za kilogram. Sladkor, sipa 18,50 din ali 5,55 lir, kocke 20,50 din ali 6,15 lir za kilogram. Prekajena šunka 40 din ali 12 lir, kuhana šunka 75 din ali 22,50 lir, hrenovke 36 din ali 10,80 lir, safalade 32 din ali 9,60 lir, šunkarica 40 din ali 12 lir, letna klobasa 35 din ali 10,50 lir, lovske klobase 24 din ali 7,20 lir, kranjske klobase 48 din ali 14,40 lir za kilogram.

Sveže meso: volovsko prednji del 20 d. ali 6 lir, volovsko zadnji del 22 din ali 6,60 lir, kravje prednji del 19 din ali 5,70 lir, kravje zadnji del 17 din ali 5,10 lir; goveje drobovje: jezik 24 din ali 7,20 lir, pljuča 8 din ali 2,40 lir, srce 18 din ali 5,40 lir, jetra 18 din ali 5,40 lir, vrana 18 din ali 5,40 lir, ledvice 20 din ali 6 lir, vampi 10 din ali 3 lire, glava 8 din ali 2,40 lir, možgani 20 din ali 6 lir, vse za kilogram. Telečje meso prednji del 22 din ali 6,60 lir, telečje zadnji del 25 din ali 7,50 lir; telečje drobovje: jetra 26 din ali 7,80 lir, pljuča in srce 18 din ali 5,40 lir, vse za kilogram, možgani po kosu 10 din ali 3 lire, razjelje kilogram 26 din ali 7,80 lir, jezik kilogram 22 din ali 6,60 lir. Priklada drobovja in kosti ne sme presegati 20% teže. Svinjina prednji del 28 din ali 8,40 lir, zadnji del 31 din ali 9,30 lir, salo 33 din ali 9,90 lir za kilogram. Pri prodaji kakršnegakoli mesa brez kosti je dovoljeno zvišanje cene za največ 25%.

Kurivo in mlo: trboveljski premog, kosovci 47 din ali 14,10 lir za 100 kg, drva mehka 110 din ali 33 lir za prostorni meter, kolobarji po 18 kg mehkih drv 12 din ali 3,60 lir, trda drva 220 din ali 66 lir za prostorni meter. Cene za drva veljajo za razlagana in postavljena doma kupca. Mlo: enoten tip s 50% masne kisline 25,85 din ali 7,75 lir, s 40% masne kisline 22,25 din ali 6,70 lir za kilogram.

Najvišje cene na debelo

Navadne testenine iz bele moke 1,530 din ali 459 lir za 100 kg. Pšenična moka

Vtisi iz Zagreba

Posebni dopisnik milanskega »Popola d'Italia« Alessandro Camuri priobčuje v svojem listu vtise s potovanja iz Slovenije v prestolnico nove Hrvatske države.

Predvsem ugotavlja, da je ena izmed srečnih posledic aneksije Ljubljane zblizanje med Italijo in Paveličevo Hrvatsko preko nove slovenske pokrajine. Aneksija Ljubljane je avtomatično okrepila kulturne, verske in politične zveze med Italijo in Hrvatsko.

Pospešeno potovanje, ki smo ga ta teden napravili po Ljubljanski slovenski pokrajini, se ne more zaključiti brez obiska v sosedni novi Hrvatski državi. Se nikoli ni bilo potovanja s. a. s. zemlja in okolica še nikoli privlačnejša. Dopisnik opisuje v izbranih besedah lepoto in milino pokrajine na poti iz Ljubljane ter občuduje slikovitost legega kmečkega ljudstva. Leseni križi in kapelice se vrste druga za drugo, Marjane podobne v njih so okrašene s čipkami, med zelenimi travniki čiste in bele vasi, položene na svežo travo kakor hišice v božičnih jaslicah, lepe cerkve z dvojnimi ostrimi zvoniki in počasne vode rek. Vasi, hišice, vode, gozdovi, pašniki se vrstijo kakor v filmu brez konca kraja.

Radi bi se ustavili pod visokimi debli jelk, ki se dvigajo kot drevesa blaženosti sredi vsakega naselja. Vsa so ovita z vencici do vrha, okrašena s travki v hrvatskih barvah, na vrhu pa vihra narodna zastava. Pravijo jim mlaji, ki jih postavljajo ob velikih praznikih. Okoli njih pleše ljudstvo svoje značilne narodne plesne. Te mlaje, ki že od daleč kažejo potniku vsako vas, so postavili, da praznujejo proglasev Hrvatske države ter so ostali, da pričajo o velikem veselju vsega naroda. Radi bi ostali da občudujemo te cvetoče ženske v živahnih nošah, ki svečano naznanjajo novo deželo.

Medtem ko se slovenska pokrajina skoraj nevidno pretaka v hrvatsko, se takoj

Morske zveze za Slovenijo

Dežele, ki so usmerjene proti Sredozemskemu morju, so zvezane z vsem svetom potokom italijanske pomorske plovbe, ki jo oskrbujejo štiri velike pomorske družbe in sicer: »Italia«, »Lloyd Triestino«, »Adriatica« in »Tirrena«, ki so zopet vse združene v skupniji »Finmare«.

Slovenija, čije medzemeljski promet ima svoje izhodišče na Jadranu, uživa po svoji zemljepisni legi in po svoji združljivosti z italijanskim Kraljestvom posebno ugoden in izredno značilen položaj v okviru italijanske pomorske službe.

Izhajajoča iz širokih in najmodernejših vidikov za gospodarski podvig, si Italija prizadeva ne samo, da ohrani Sloveniji vse prometne žile, ki so deloma že predstavljale eno najbolj mčnih zvez med italijanskim polotokom in slovenskim dežela, nego da jih čedalje bolj razvije in ustvari še nove poti, ki naj bi služile potrebam in težnjam Slovenije tako glede izvoza kakor glede uvoza. Močnega sredstva za podvig tega prometa in za gotov razvoj slovenskih gospodarskih podjetij je baš italijanska trgovska mornarica (ena največjih mornaric sveta in vsakega največja v Sredozemskem morju), ki je že sedaj pripravljena zavzeti na vseh morjih položaj, ki ga ji odlikuje nova doba.

Tržaška luka, opremljena z izredno primernimi tehničnimi napravami (močnega luške priprave, ureditev skladišč, železniško omrežje prvega reda. itd.) je že v pre-

opazi različnost narodne noše. Hrvatska noša je bolj živa nego slovenska. Pred Samoborom se zdi, kakor da bi bili travniki posejani z velikim makom, v resnici pa so to le hrvatske narodne noše.

Promet na cesti postaja živahnjejši. Moški in ženske, vse je na kolesih kakor v Siciliji. Veča se število avtomobilov, prikažejo se prvi tramvaji. V Zagrebu smo, okolica je polna velikih poslopij, tovarn, velikih skladišč lesa, sena in cimenta.

Po dolgi poti, obdani z drevesi, pridemo v razgibano osrčje Zagreba, nad vse katoliškega Zagreba, ponosnega na svoj stari in slavni naslov »Kraljevo in svobodno mesto«.

Veliko mesto z modernim videzom, zelo lepo urejeno, bogato na parkih in vrtovih, s širokimi cestami, veličastnimi stavbami in mnogimi spomeniki. Zagreb je bil vedno najvažnejše umetniško, kulturno in gospodarsko središče bivše Jugoslavije, tudi tedaj, ko je bil Beograd najvažnejše politično središče. Zdaj je Zagreb zopet glavno središče nove Hrvatske države, vroča in delovna kovačnica, kjer Ante Pavelić in njegovi sodelavci živahno delajo na tem, da se vrne dežela k svojim stari avtonomnim tradicijam.

Skoraj eno tisočletje je bila hrvatska zgodovina ena sama dramatična borba za ohranitev avtonomije. To avtonomijo so sedaj podelile Hrvatski državi Osi in poglavnik jo utrjuje v novem evropskem redu, ki sta ga ustvarili Italija in Nemčija. Hrvatska je s svojim odkritim sovraštvom do beograjskega režima mnogo pripomogla k razpadu Jugoslavije. K razpadu so pripomogli Hrvati tudi s tem, da se niso odzvali srbski mobilizaciji.

Hrvatska želi živeti in prosperovati v popolnem soglasju z duhom in političnim redom Osi. Za to jamči vsa hrvatska politična tradicija, posebej v poglavniku Paveliću.

teklem času razvila svojo delavnost ter jo bo razvijala še bolj v bodočnosti in to s posebnim džrcem na slovenske interese.

Kar se tiče prave in primerne pomorske službe, se lahko ugotovi, da so vse italijanske pomorske proge, ki se stekajo na Jadran in to posebno one, ki jih vodijo družbe skupine »Finmare«, ustanovljene v neposredni zvezi s potrebami slovenskega prometa ali pa vsaj v popolni skladnosti z njimi.

S tržaškimi in reškimi skladišči služijo proge italijanske mornarice Sloveniji za prometni sektor, ki se razteza od Jadrana do obeh Amerik, do Afrike, Indije, Kitajske, Japonske in Avstralije; razen tega, v manj obsežnem žarišču, do vseh obal Sredozemskega morja in do severne Evrope. Kratkotrajno, treba je imeti pred očmi da je Slovenija preko Jadrana zvezana potom italijanske pomorske službe z vsemi lukami in z vsemi trgi sveta.

Ogromno omrežje transoceanskih prog je usmerjeno kakor žarki iz Sredozemskega morja, da dosegaajo z ene strani Ameriko v vseh njenih širjavah, z druge strani Indijo, Skrajni vzhod in Avstralijo ter vsa Afriko. V samem Sredozemskem morju gredo italijanske proge iz Jadrana in iz Tirenskega morja do Egejskega, Levantskega in Črnega morja, do Egipta, do vseh obal Afrike, pa v Španijo in skozi ožine na sever Evrope.

Na vožnji iz Ljutomeru v Ljubljano

Ljutomerska postaja je polna vojaštva. Na stranskih tirih stoje dolge vrste tovornih vagonov. Ljudje, konji in vozovi se vrstijo vzdolž drevoreda v katerem cveto kostanj. Kmetice, delavci, uradniki z družinami in vojaški — vse to čaka na vlak, ki stoji pripravljen, a se ne premakne, čeprav je že zdavnaj minila ura odhoda. Končno je lokomotiva le zapiskala, vagoni so se z ropotom premaknili in ljudje so si odhahnili. Ura je bila skoraj devet, ko smo hiteli mimo trga proti prvi postaji. Vagoni so nabit polni. Vozijo se najrazličnejši ljudje, mnogi v negotovost, največ je menda delavcev, ki so namenjeni v Maribor na borzo dela, mnogi je tudi deklet, ki gredo za kakršnikoli službami. Nekdo, ki se je bil pred kratkim vrnil iz Beograda, pripoveduje o razdejajanju, ki so ga na cvetno nedeljo povzročile v mestu nemške bombe.

Hitimo mimo prve postaji, ki nosijo že vse nemška imena, proti Ormožu. V soncu se svetli na svetinjskem hribu cerkev. Tri, štiri postaje so za nami, potem se zablešči pred nami Drava in že smo v Ormožu. Nekaj ljudi se je vsulo iz vagonov, spodaj pa čakajo drugi, namenjeni proti Mariboru ali še naprej proti Ljubljani. Vidimo razbit most čez Dravo in onkraj reke še stojijo žične ovire. Na poti proti Veliki Nedelji se peljemo mimo travnikov, na katerih se vežbajo nemški vojaški. Zdjaj smo na ptujskem polju, v deželi »luka«. V Ptuju moramo vsi izstopiti. Sprevedniki dajejo navodila v nemščini. Mnogo ljudi ne razume, kaj govorijo. Kljub temu se kmalu vije dolga procesija skozi mesto proti podvozu, ker železniški most še ni popravljen. Tudi v Ptuju so nemški vojaški, s hiš se vijejo zastave. Drugi vlak nas že čaka in spet se peljemo med obdelanimi njivami mimo prijaznih vasic proti Pragerskemu. Tu smo tisti, ki smo bili namenjeni proti Ljubljani, izstopili.

Postaja na Pragerskem je polna ljudi. Zdi se, da je vsa prekmurska inteligenta tu. Na postaji je nameščen radio, ki igra nemške koračnice. Polne je in ljudje odpirajo kovčke in razvezujejo zavoje, v katerih imajo prigrizke. Vse mlaze v restavraciji so zasedene. Cene so znatne: čaj brez vsega 5 dinarjev, steklenica piva 8 dinarjev. Kolporterji ponujajo časopise. Kdaj pa kdaj preleti mesto letalo, namenjeno proti Zagrebu. Dolgo bomo čakali; vlak proti Ljubljani odpelje čez pet ur. In ure se vlečejo počasi, ljudje so se naveličali sedeti, hoditi in govoriti. Tovorni vlaki se premikajo, prihajajo in odhajajo. Mi pa čakamo štejemo ure in bolj ko se bliža sedemnajsta ura, bolj smo nestrpni.

Vlak je prišel z enourno zamudo. Peljemo se do razstreljenega predora in znova izstopamo. Vreme se je poslabšalo, začelo je deževati. Obložen vsak s svojo prtljago hitimo prek predora. Tisti, ki nimajo svoje prtljage pomagajo drugim, ženske nosijo otroke ta ali oni podpira staro žensko. Skoraj pol ure se vije ta čudni spreved po razhojenj zemlji. Vlak se ni in

začne se novo čakanje. Nekateri gredo poč do Slovenske Bistrice, drugi so posedli na kovčke in čakajo. Čez dobro uro prislopih vlak. In ko se ustavimo v Slovenski Bistrici, je bila ura že dvanajst. Nov val potnikov se je zagal proti vlaku. Stemnilo se je. Ko smo se ustavili v Celju, so bili vagoni že popolnoma temni. Na postaji v Celju čaka nova množica ljudi. V temi si iščejo prostora po prenapolnjenih vagonih. Od nekod se sliši petje nemških vojakov. Vozimo se mimo zatemnjenega mesta, mimo temnih postaj proti Zidanemu mostu. Ljudje v vagonih so utihnili. V Zidanem mostu zadnji prestopimo.

Ko so ostale za nami tudi Trbovlje, gre skozi vlak nemška kontrola. Pregledujejo nam potna dovoljenja in legitimacije. Odpremo moramo kovčke, povedati, koliko denarja imamo s seboj. Če ima kdo kaj novega s seboj, mora plačati carino. Denarja smemo imeti po 250 dinarjev.

Laze so zadnja nemška postaja. Tu spet stojimo dolgo, vojaški tekajo sem in tja, slišijo se nemška povelja. Končno je vse urejeno in smemo naprej. Preden smo v Ljubljani, pride še italijanska kontrola. Pokažemo potna dovoljenja. V vagonih je postalo živahnjejše. Ljudje pripovedujejo vsevprek, največ o dogodkih, ki jih nihče več ne verjame.

Kupimo vozne listke od Laz do Ljubljane, ker smo jih na odhodni postaji dobili samo do Laz. Ko so se v daljavi zasvetili prvi obrisi Ljubljane, je bila ura ena čez polnoč. Sredi noči je ljubljanska postaja živahnjejša kakor podnevi. Vrsta ljudi mora prebiti ostanek noči v čakalnici. Ljubljana je temna in tiha. In tu v čakalnici tretjega razreda skušajo zadremati ljudje, preden se bo zdanilo in bodo morali v mesto v novi dan.

Militarizacija rumunskih industrijskih podjetij

Bukarešta, 12. maja. s. Današnji uradni list je priobčil naredbu o militarizaciji 17 velikih industrijskih podjetij. Med temi je tudi rumunska družba za dunavsko plovbo, ki je največje podunavsko prevozno podjetje.

Danes je bilo odposlano v koncentracijski tabor v Targuju nadaljnjih 200 poljskih židov in Grkov, ki so rovarili proti varnosti rumunske države.

Diplomatski odnosi med Rumunijo in Hrvatsko

Budimpešta, 12. maja. s. Državni podtajnik za zunanje zadeve v hrvatski vladi dr. Lorković je izjavil, da se bodo diplomatski stiki med Rumunijo in Hrvatsko uredili v najkrajšem času.

Izogibajmo se nepremišljenim dejanjem!

Bolenjsko v novi dobi

Zdaj, ko sem spet v Ljubljani in se je sonce nad njo razkošno razlilo, sem pozabil na mraz in sneg, ki me je v soboto in nedeljo spremljal po Dolenjskem in čez Gorjance proti Beli Krajini. Pozabil sem tisto žalostno sliko, ki jo je na šentflorijsko nedeljo, prvo v letošnjem majniku, kazalo zasneženo belokranjsko trtje.

Nov red nastaja

Če bi pred dvema mesecema hotel za cesto iz Ljubljane proti Višnji gori in Novem mestu povedati kakšno značilnost, bi bil v zmagi. Cesto proti Jezerskemu sedaj ali po Savinjski proti Logarski dolini odlikujejo številni mostovi, prvo še globoka soteska Kokre, drugo pa hmelj. Za cesto po Dolenjskem bi le v težavo našel kakšno značilnost. Te dni jo ima. Tako nenavadno in hkrati žalostno-veselo, da nima nobena druga cesta podobne. Konji in volje, ki jih jasejo ali vodijo kmetje kdo ve kam proti domu, dajejo čisti po Dolenjskem prav posebno podobo dni, ki smo jih nedavno preživeli. Pred vojno je bila ta cesta mirna, v kratkih vojnih dnevih neugnano živa in kipeča ponoči in podnevi, zdaj pa je spet tiha. Redki italijanski vojaki, ki jim moramo priznati vso uslužnost, vzdržujejo red. Tišino motijo le več kakor redki avtomobili pa konji in volje. Z Gorenjskega, Notranjskega in od drugod so se razlezli kmetje po Dolenjskem, da bi poiskali svoje živili. Mnogi so jih našli. Zdaj jih dan za dnem vodijo proti Ljubljani in dalje domov: tam čakajo človeške roke in domačo žival polja, ki nam morajo dati zdaj več vsakdanjega kruha kakor kdajkoli doslej.

V šmarju je nekaj več italijanskih vojakov. Z domačini so se prijatelji. V šmarju in sploh v vseh krajih, kjer so italijanske posadke, je tudi po več vojakov, ki govorijo naš jezik. Obvladajo ga tudi nekateri častniki, tako da je sporazumevanje med vojaštvom in domačim prebivalstvom lahko.

Sledovi vojne

Ob cesti proti Višnji gori, kjer je bilo prej polno orožja, prevrnjenih vojaških vozil, avtomobilov in streliva, je zdaj vse kakor po navadi. Domačini in vojaki so žalostne sledove pospravili in Dolenjska nudi zdaj v tem delu še skoraj čisto vsakdanjo podobo.

Tudi Višnja gora je tiha in mirna. Zasnana ždi na svoji skali. Samo italijanske zastave in vojaki, ki se izprehajajo po njenih skromnih ulicah, pričajo o izpremembi. Ljudem sem pokazal statut, ki je povedal, kako bo zdaj urejena ljubljanska pokrajina. Po radiu so se izvedeli o tem, pa so jih tiskane črke vendarle iznenadile. Po dvakrat in trikrat so prebrali vse tiste čloboče, ki sta nam jih namenila italijanski Kralj in Cesar ter Duce. Zlasti tisto čloboče, ki govori o slovenskem pouku v šolah. Tudi učitelji so se razveselili, saj so z največjo skrbjo gledali v bodočnost, zdaj sta jim pa spet zajamčena življenje in obstoj.

Prve sledove prevratnih dni sem srečal pod Višnjo goro, ob tistem ostrem ovinku, kjer drži cesta čez tirnice in naglo zavije na desno. Ta ovinek je bil avtomobilistom zmerom nevaren; sliko nevarnosti, hkrati opozorilo na največjo previdnost, kaže še zdaj. Ob samem kolenu ceste leže ogrožena razbitih avtomobilov. Med njimi je tudi avtomobilček, ki ni videti zelo poškodovan. Ko sem ga pogledal natančneje, sem videl, da je prav tako žalosten ostanek prevratnih dni, kakor vse druge razvaline — ne znanec so pobrali z njega vse, kar se je dalo premakniti ali odtrgati. Na tistem usodnem kolenu pod Višnjo goro bi lahko razvaline avtomobilov in drugih vozil ostale za zmerom. Avtomobiliste naj bi na najzgovornejši način opozarjale k previdnosti, vse ljudi pa k poštenosti.

Stična živa je čisto vsakdanje življenje. Prav tako tudi vse vasi v njeni okolici. Le okoli samostana se je molk nekam bolj zadržal.

V Trebnjem je večja italijanska posadka. Vojaki niso storili nikomur nič žalega. Z vsemi so prijatelji in vsakomur žele le dobro.

Ob pogorišču v Novem mestu

V Novem mestu, kjer z vseh hiš plapolajo italijanske zastave, stoji najbolj žalostna priča groze, ki so jo ob napadu nemških letal doživeli Novomeščani. Veliko solsko poslopje, z golimi, strahotno ozganimi zidovi bo še dolgo spomenik žalostnih dni vojne. Pogled na veliko, večnadstropno solsko poslopje, kjer so bili pred napadom in delno tudi med njim zbrani poveljujoči častniki jugoslovanske armade na slovenskem tlu, je strahoten. Bombe so opravile

svoje delo res temeljito. V poslopju so ostali celi le zmanjši zidovi in nekateri močnejši vmesni, val drugi pa so izginiti, kakor izgine pajčevina, če se vanjo požeze vihar. Stropov med posameznimi nadstropji ni več. Od najvišjega nadstropja pa vse do pritličja so se sesuli v prah in zdaj tvorijo žalostno gomilo, ki je še zmerom skoraj nedotaknjena. Prav takšna, kakršno so zapustila letala, ko so se spet oddaljila od Novega mesta.

Pri desnem krilu mogočne stavbe je sesut tudi zunanji zid, o vmesnih zidovih pa sploh ni nobene sledi. Nad temi žalostnimi ostanki desnega krila visi le železobetonska vez, ki je bila položena nad najvišjimi nadstropjem. Zlomljena na tri dele visi več stotov težka gmota od podstrešja do višine prvega nadstropja. Neka močna, kakor šiba upognjena traverza jo je zadržala. Morda se bo že danes ali jutri sama sesula na druge razvaline in jih še bolj pokopala. Med rebri golega zidovja visi visoko v zraku čisto nedotaknjena le mala ograjica, kakršno vzdavajo nad žlebi, da bi pozimi zadrževala snežne plazove s streh.

Ob šoli je nekaj avtomobilov, ki so jih napol pokopali in uničili rušiči se zidovi, na dvorišču pred njo pa je na stotine malih granat in drugega streliva, ki je bilo skrito ob poslopju, pa se je ob napadu z bombami razletelo in razpršilo na vse strani. Vmes so kosi železa, ozganih ograd in jekleni deli bomb, ki so po razletu s silnim pišem žvižgali po zraku. Kako močan je bil učinek odvrenjenih bomb, nam kažejo tudi odprte okna na samem poslopju. Eksplozija ni zdrobila le stekla, ampak je iz odprtih vrta vse lesene okenske okvire, tako da je zdaj nema vrta gogodka le golo, ozgano in na pol sesuto zidovje. Učinek eksplozije je viden tudi na sosednjih poslopjih. Najbolj prizadeta je najbližja trgovska hiša, kjer je eksplozija zdrobila vsa stekla, poleg tega pa so izstrelki na sami vili napravili nešteto globokih vdolbin. . . .

Še nekaj spominov na črni veliki petek

Marsikoga bodo zanimali novomeški dnevi velikega tedna, ki je bil za Novomeščane vsak izmed njih res pravi veliki petek. »Jutro je o tem sicer že poročalo, vendar bo mnoge čitatelje gotovo še zanimalo, kaj mi je pripovedoval neki dolenjski očane. Prvič so se letala pokazala nad Novim mestom v ponedeljek, 7. aprila, ko so povzročila le splošen poplah, niso pa odvrkla nobene bombe. Obiski nemških letal živemu mestu so se potem ponavljali tja do velikega petka. Ljudje so se jih že kar privadili in videli je bilo, da nimajo več strahu pred njimi. Pri prvem znaku nevarnosti, ki so ga Novomeščani zaslišali v ponedeljek, so se brezglavo razbežali na vse strani, pozneje pa so letala opazovali bolj z radovednostjo kakor s strahom. Na veliki petek pa je bilo v Novem mestu videti, da ljudje slutijo grozo, ki se je naglo približevala starinskemu mestecu ob Krki.

Po Novem mestu je na veliki petek vrvelo. Kmetje so kdo ve od kod izvedeli, da je kračkotrajna vojna za nas končana. Po okoliških vaseh so jim o tem govorili tudi nepoznani prizori. Vojaki so taval na vse strani, metali tovore s sebe in tako sproščali iskali najbližjih poti proti domovini. Kmet je zaslišal razsulo. Prva skrb ga je poglala v Novo mesto, da polšče vojski odano živino in svoje vozove. Ko je bil glavni novomeški trg najbolj živahen, se je groza približala. Skupina treh stromoglavcev je zapela nad mestom svojo pretečo pesem. Sledili sta ji še dve skupini po treh letal. Letala so se spustila skoraj nad strehe in zakrožila okoli mesta. Izenada je v okolici zabobnelo. Nato spet in spet. Razleti bomb so tako naglo sedli, da se ljudje v prvem trenutku nevarnosti prav za prav niti zavedali niso. Letala so se spuščala čedalje niže, iz levega poslopja novomeške ljudske šole pa so zaplesali proti nebu stebri svinčenosivega dima, ki je ljudem povedal, da se je zgodilo nekaj hudega.

Prvič od svojega obstoja je doživelo sanjavo Novo mesto strahoten bombni napad. Nemški bombniki so zadeli v polno. Hiš novomeških meščanov niso bombardirali, vendar so morali pasti človeške žrtve. Po prvih trenutkih groze, ko so se ljudje zbudili iz neaknega otrpenja, so se razbežali na vse strani. Bežali so meščani, kmetje in tudi vojaki. Letalci so se spustili še niže in začeli streljati s strojnimi. O žrtvah, ki so padle, so naši listi že poročali in res ni potrebno, da bi to žalostno zgodbo še enkrat ponavljali. Moj namen je le, da vam povem svoje nagle, mimobežne vtiske. Lepo gimnazijstvo poslopje, ki je tik v srec zadete in uničene ljudske šole, ni utri-

pelo posebne škode. Na njem so zdrobljena le okenska stekla.

Od Novega mesta sem se poslovil že skoraj v polmrazu. Daleč po cesti proti Gorjancem sem srečeval italijanske vojsake. V nekem naselju sem videl, kako je neki italijanski vojak kar ob cesti počeval ljud. Kazal jim je prste in dopovedoval. Stirje prsti — quattrò. Potem pet, šest do deset. Kako jih je učil od deset naprej, ne vem.

Pod Gorjanci in proti njihovem vrhu, ki se z njega spušta cesta proti Beli Krajini, je začelo snežiti. Čimbolj je avto sopol navkreber, tem gostejši je bil sneg. Vrhovi Gorjancev so bili že preoblečeni v belo. Tudi strehe zidanic in hiš so bile že vse prekrite s snegom. Še naslednji dan,

Na begu iz Čačka čez Užice v Sarajevo

Dasi je bilo v Čačku še mogoče dobiti vsaj v obeh večjih restavracijah nekaj hrane, je bivanje v tem mestecu postajalo vedno bolj nezno. Od vseh strani so se dan in noč zgrinjali begunci, ki so sasedili vse javne lokale, da ni bilo več mogoče doiti prostora. Med njimi so bila tudi razna diplomatska zastopstva, ki so se pripeljala s številnimi avtomobili, pa tudi mnogo višjih uradnikov iz raznih ministrstev je posedalo po gostilnah in kavarnah.

Popoldne so po mestu nalepili kraljev proglas o pričetku vojne, ki so ga ljudje v gručah čitali in komentirali. Nas so zanimalo novice, a zvedeti nismo mogli pravzaprav nič. Skromne vesti, ki so jih prinášali begunci, so bile skoraj neverjetne in pozneje so se večinoma izkazale za neresnične. Zvečer smo v hotelski restavraciji odprli radio, lovili razne postaje, vendar smo se tega kmalu naveličali. Aparat je bil star in je neusmiljeno žvižgal, da ni bilo mogoče držati. Pametnejše je bilo oditi k počitku in naslednji dan skrbeti, kako bomo prišli dalje.

Stiske zaradi beguncev

Bil je že četrti dan vojne. Vreme je bilo neprijetno, ker je še vedno deževalo. Kako bomo potovali z ranjeno ženo? Zgledaj sem vstal in preletel vse mesto, da bi našel kak avto ali vsaj voz, ki bi nas zapeljal vsaj del poti do Užice. Ves trud je bil zaman. Niti kmečkega voza ni bilo mogoče dobiti. Kar jih je bilo v mestu, so jih že pobrali domačini, ki so se iz bojarni pred zračnimi napadi pričeli že ponoči izseljevati iz mesta. Žalostno je bilo gledati številne voze, naložene s skromno hišno opremo in posteljino.

Na kolodvoru je imel kot poveljnik postaje službo prijazen rezervni orožniški kapetan. Od njega sem zvedel, da pelje ob enajstih proti Sarajevu civilni vlak s potniškimi vagoni. Ker ni bilo druge možnosti, smo se odločili zanj. Vlak je bil nabito poln, kljub temu smo imeli srečo, da smo prišli v vagon tretjega razreda. Ljudje so bili prijazni ter so gospe G. takoj odpustili udobno mesto pri oknu. Ščasoma sva tudi z doktorjem dobila prostor in tako je postala vožnja skozi dolino soteske zapadne Morave kar prijetna. Med sopotniki je bilo tudi nekaj naših rojakov, uradnikov in mojstrov iz Ljanskeh rudnikov. Bili so vojni obvezniki, ki so potovali k svojim poveljstvom v Slovenijo. Zadovoljno smo kramljali z njimi in ker so bili po stari slovenski navadi obilno založeni z razno hrano in pijačo, smo uživali celo njihovo gostoljubnost, da nismo trpeli ne lakote ne žeje.

Vreme je bilo v Užici še slabše kakor v Čačku. Po obupno blatni cesti, polni luž, smo se napotili s kolodvoru v središče mesta, kjer smo našli nekaj prostora v restavraciji večjega hotela nasproti sreskemu načelstvu. Ljudje so neprestano dohajali in neki domačin, učiteljčnik, mi je pravil, da se je število prebivalstva v Užici v dveh dneh več kot podvojilo. Srečevali smo nešteto znancev, ki so nam pripovedovali svoje žalostne doživljaje. Z uradnim Centralnega presbira je prišel tudi tovariš Zobeč, ki ga je prvi napad na Beograd presenetil v uradu, odkoder se je podal brez plašča in klobuka, v lahni poletni obleki na pot. Skrbela ga je družinica, o kateri ni vedel ničesar. Tolažili smo ga, da se je gotovo rešila v kakšno varno zavetje.

Zvečer so prišli v našo restavracijo na večerjo tudi nekateri člani vlade. Od nekoga iz njihovega spremstva sem zvedel za žalostno smrt ministra dr. Kulovca. Tu di kolone diplomatskih avtomobilov, ki smo jih zjutraj še videli v Čačku, so že pri-

ko sem se iz Metlike vračal proti Novemu mestu in Ljubljani, je šentflorijska nedelja kazala redko majniško podobo v teh krajih: zasnežene vinograde, polja in gorjanske rebra. Sneg se je spustil celo do Metlike, kamor sem prišel tik pred nočjo.

Spet italijanske zastave in nekaj vojakov. Ljudje so hlastno posegli po listih, ki so v Belo Krajino prvi prinesli vest o statusu nove Ljubljanske pokrajine. Še naslednji dan so ljudje govorili o rimski pravici, ki je določila, kako bodo odslej živeli italijanski kraljevini priključeni slovenski kraji. Podobno sliko je kazal tudi Črnomelj, kjer je število italijanskih vojakov precejšnje. Tudi v Metliki je minulo nedeljo dopoldne s Kočevskega čez kočevske hribe in Semeč prišla večja italijanska posadka.

Za zaključek moram posebej poudariti samo eno: italijanski vojaki v teh krajih niso storili nikomur nič žalega in niso ni-

komur prizadejali nobene krivice. Prišli so k nam kot prijatelji, ki si žele prisrčnega sožitja z nami. Dolenjci in Belokranjci tega ne bodo pozabili. V. L. Regally

ZMEROM PO PREDPISIH

Francoskega po.kovnika Beguea je leta 1798, njegov predstojnik maršal Bugeaud pred vsem polkom oštel. Polkovnik je zato besen odložil svojo čast in pisal hkratu maršalu:

»Gospod maršal! Samo eno željo imam, in tu jo bom povedal: da bi šli vi z vojsko čimprej k vragu!«

Nekaj dni nato je dobil polkovnik svoje pismo vrnjeno s pripiskom:

»Predloge glede prestavljanja vojnih edinic je mogoče upoštevati le tedaj, če so v dveh izvodih napisane na tiskovini številka 134 in vloženi v mojem štabu. — Bugeaud.«

spele v Užice. Razsvetljava je bila v restavraciji zaradi zatemnitve slaba in zrak je bil zaradi vedno večje gneče neznošen. Sobarico sem vprašal, če ima kakšno prenočišče. Imela je sobo z dvema posteljami, ni mi je pa smela oddati brez dovoljenja sreskega načelnika, ki je edini razpolagal s praznimi sobami. Odišel sem k njemu, a nakaznice mi ni hotel dati, niti potem ne, ko sem mu prinesel priporočilo nekega ministra.

Romantična vožnja v spremstvu nemških letal

Ker mi ni preostajalo nič drugega, sem pregovoril prijatelja dra. G. da opolnoči nadaljujemo vožnjo v Sarajevo. Izvedel sem, da se bo tudi vlada v teku noči umaknila tja.

V vlaklu smo našli kupce drugega razreda, v katerem sta spali dve debeli ženski, medtem ko je bil ostali vlak nabito poln. Nista nam hoteli odpreti. Šele s posredovanjem poveljnika postaje se nam je posrečilo namestiti ranjeno gospo G. v ta kupce, z doktorjem pa sva se zrinila v sosedni vagon tretjega razreda, kjer sva v gneči stala do Sarajeva.

Proga od Užice do Sarajeva je s svojimi številnimi predori, divjimi soteskami in likovitimi dolinami brez dvoma ena najlepših in najromantičnejših v srednji in južni Evropi. V mirnem času sem se čisto z največjim užikom vozil po njej. Tokrat pa mi je temeljito presedla. Po nekaj urah mučne nočne vožnje se je pričelo daniti. Rosilo je. Po planinskih vrhovih, ki so bili zaviti v goste oblake, pa je močno snežilo. Tolažili smo se, da bo zaradi tega dnevnega vožnja varna pred napadi iz zraka. Že prej smo namreč čuli, da je bilo že več dnevnih vlakov na tej progi obstrlejavanih iz letal. A počasi se je pričelo vreme boljšati in sonce se je včasih posmajevalo izza oblakov. Cim se je to zgodilo, že so se pojavila nad progo letala. Nekateri ljudje so hoteli v paničnem strahu poskakati iz drvečega vlaka in le s težavo smo preprečevali taka nepremišljena dejanja. Strojevodja je pospešil brzino ter ustavil vlak v prvem predoru. Ko je minila nevarnost, smo vožnjo nadaljevali. Toda letala nam niso dala miru in tako smo do Sarajeva večkrat čakali v predorih.

Na Bistriku, odkoder je najlepši razgled s proge na Sarajevo, smo začeli tuljenje stren. Potniki so bežali iz vlaka in le s težavo se je posrečilo železniškim uslužbencem dopovedati jim, da je to znak za konec nevarnosti.

Z glavnega kolodvoru v Sarajevo smo se odpeljali z izvoščkom v mesto, kjer smo se nastanili v hotelu »Central«. Imeli smo »rečo, da smo vedno prišli na določen kraj pred drugimi in tako smo se ahko dobili kakšno sobo. Mesto je nudilo, če izvažam številno vojaštvo, normalno sliko. Oba dnevnika »Jugoslavenska Pošta« in »Jugoslavenski list« sta se izhajala in prinašala vsaj nekaj novic. Tudi radio je bilo še močno poslušati, samo poslušanje nekaterih postaj je bilo prepovedano, kar so oznanjali številni plakati.

Obiskal sem razne znance in prijatelje ter tako zbral novice za več dni nazaj. Glede zračnih napadov so bili mnenja, da jih na Sarajevo ne bo. Razlogov za to so mi našli mnogo. Na cvetno nedeljo zjutraj so letala napadla letališča v Rajkovcu ter poškodovala tudi nekaj vojaških objektov. Nad mesto samo pa bombe še niso padle, dati so bili znaki za nevarnost večkrat dan.

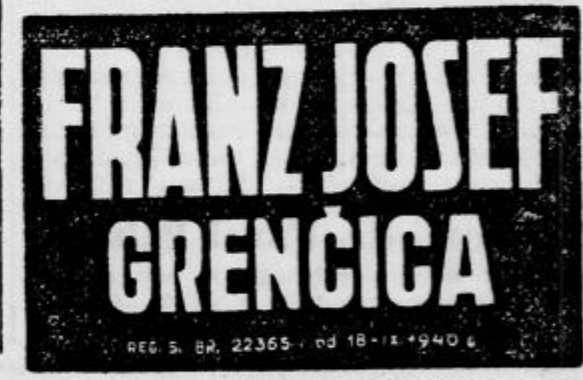
Na katoliški veliki petek dopoldne sem obiskal uredništvo »Jugoslavenske Pošte« in tu sem zvedel za dogodke na Hrvaškem.

Listi o tem niso poročali. Do sobote popoldne je večinoma snežilo in zato smo imeli mirne noči in tudi podnevi so se sirenle le redko oglasile. Posedali smo v kavarni, kjer smo našli tudi več naših rojakov, zlasti Ljubljancev, in ugibali, kam bi šli iz Sarajeva, kjer bo gotovo zmanjkalo hrane. Število beguncev in vojaštva je neprestano narasčalo, da tudi odlična organizacija Rdečega križa ni mogla več za toliko ljudi najti prenočišč. Prijatelji so nam svetovali razne kraje, kjer bi bili po njihovem mnenju varni pred letali. Jajce, Rogatica, Sokolac, Dubrovnik, Kotor in še druge kraje so nam predlagali. Toda komaj nam je kdo svetoval kakšen kraj, že nam je drugi dokazal s tehničnimi argumenti, da je bolje, če tja ne gremo. Dva neznanca gospoda, ki sta morala, ko je bila na veliki petek proglašena splošna mobilizacija, k vojakom, sta nam nudila brezplačno stanovanje v svoji vili neke v okolici Han Pjeska. Zaradi vprašanja prehrane pa smo morali prijazno ponudbo odkloniti.

Na veliko soboto popoldne se je vreme izpremenilo in sonce je pričelo ogrevati hladno ozračje. Po kosilu smo z znaci spet sedeli v kavarni in razpravljali o najnovejših dogodkih. Proti četrti uri pa se nepričakovano oglasilo sirene. Zbežali smo v hotelsko zaklonišče, ki je bilo prav dobro. Imelo je dva zasilna izhoda, strop je bil iz čvrstega betona in zato smo se čutili v njem prav varne. Ker je bilo zelo prostorno — nekoč je bil tu bar — smo posedli po stolah in čakali na konec nevarnosti. Ni pa še minilo deset minut, ko začujemo že dobro nam znani žvižg in tresk. Prvemu sledi drugi. Protiletalsko topništvo strelja precej močno, zato ne ločimo več polga bombe od poka šrapnelov. Nismo bili dolgi v zaklonišču, znak za prenehanje nevarnosti je bil kmalu dan. Ko smo se vrnili v kavarno, smo zvedeli, da sta dve bombi padli v našo bližino. Na je treščila v poslopje glavne pošte, kjer je poškodovala telefonske naprave, druga pa v strugo Miljacke, v bližini Principovega mosta. Pozneje so nekateri trdili, da je vsega padlo pet bomb, od katerih se je ena sama razpočila pred poslopjem banke uprave.

Po tem prvem zračnem napadu na sarajevsko mesto so mnogi zapustili hotel ter odšli v okolico. Tudi prijatelj dra. G. se je posrečilo najti nad mestom prazno sobo, kamor smo sklenili preseliti se naslednji dan. Večino trgovin in javnih lokalov, ki so jih med bombardiranjem zaprili, niso več odprli. Šel sem po mestu, da si kupim cigarete. V glavni ulici pred hotelom »Evropo« srečam prijatelja Boštjana. Povedal mi je, kako je z nekaterimi novinarskimi tovariši prišel do Banjaluke. Tam jih je zalotil zračni napad. Razbežali so se in zato jih ni več našel. Sam je prišel v Sarajevo in zdaj jih skuša najti. Ker pa je bil ves njegov trud zaman, sem ga povabil v hotel »Central«, kjer je še našel skromno sobo. Zvečer sva sklenila, da se pridruži moji družbi in če bi se ta razšla, da skupaj deliva nadaljnjo usodo.

Vekoslav Bučar

Kulturni pregled

Dr. Joža Glonar:

»Italijanska knjiga v Ljubljani«

Špoštovani gospod urednik! V petkovih številki »Jutra« ste priobčili članek o položaju italijanske knjige pri nas danes in v bodočnosti. Mogoče ne bo odveč, če k temu dodam nekoliko zgodovinske retrospektive, da se ne bo zdelo, da je italijanska knjiga nekaka tujka, ki je prišla v Ljubljano šele danes ali recimo pred dobrim mesecem. Vem, da sami tako niste mislili in da vi v tej stvari niste potrebni pouka. Za širše obhvalstvo tu in tam pa bo tak bežen pogled v preteklost naše sosesčine ne samo zanimiv, ampak tudi poučen.

Zemljepisna sosesčina in oglejski patriarhat, čigar kulturni vpliv je dolga stoletja segal globoko v slovensko ozemlje, sta med Slovence zanesla italijansko knjigo, tega najvidnejšega in najučinkovitejšega nositelja kulture. Dokumente za ta vpliv lahko danes študiramo v vseučiliški knjižnici v Ljubljani, ki jih je že pred koncem 18. stoletja zbrala. Vzemimo n. pr. inkunabule, med katerimi prednjačijo italijanski tisk, pred vsem benetški. V Benetkah je bila prva tiskarna ustanovljena leta 1469, knjižnico pa ima najstarejši benetški tisk že iz leta 1471; v dobi od 1475 do 1900 ni leta, iz katerega ne bi imela vsaj po en benetški tisk, iz nekaterih let celo večje število. Benetke dominirajo tako med stotinami ljubljanskih inkunabul, a tudi ostala italijanska mesta so zastopana. Tako Rim že z letom 1474, Padova 1473, Pavia 1493, Sienna 1482, Bologna 1487, Modena 1489, Turin 1492, Mi-

lan 1478, Vicenza 1479, Florenca 1495, Bologna 1481, Reggio 1482. Med temi italijanskimi inkunabulami se nahajata dve posebni znamenitosti. Prva je benetški tisk Adama iz Aumergana iz leta 1471, italijanski prevod sv. pisma, ki ga nekda pripisovali N. Mallerinju, danes pa »neznaneemu prevajalcu«. Ne Berlin ne Rim nimata nobenega izvoda. Druga je milanski tisk J. de Marliano iz l. 1478, Aleksandra de Villa Dei »Doctrinale«, dolejš znanstvenemu svetu znan sam v enem izvodu, ki ga hrani milanska »Bibl. Naz. Braidense«.

A tudi iz poznejših stoletij ne manjka knjižnici lepih italijanskih tiskov. Tako ima iz dobe 1497—1535 kakšnih 20 tiskov Alda Manutija, med katerim se nahajajo znamenite redkosti, kakor: grški besednjak 1479, Rhodiginus 1516, Seneca 1522, Petrarca 1533. Koliko ima Bodonijevih tiskov, je danes težko reči, toda med njimi se nahaja Callimochus iz l. 1792.

Odkar je srbska »Narodna Biblioteka« popolnoma pogorela, je — po zaslugi Zoisa in Kopitarja — ljubljanska stopila v prvo vrsto onih, ki imajo največ starih srbskih tiskov. Tako ima »četinski« oktoih (1494) in psalter (1495) iz tiskarne Crnojevića, ki si je ne moremo misliti brez benetških tiskarn. Tja so se srbski tiskarji tudi vrnili z Božidarjem Vukovićem, ki je prevzel Crnojevićevo dediščino. Knjižnica ima lepo vr-

sto benetških tiskov »moltivenika« Vukovičevega, ki sega od leta 1519 pa vse do Jakoba iz Kamene reke 1566. — O glagoljskem tisku Roberta de Licio postnih pridig v Senju 1508 je šafarik v svoji slovestveni zgodovini zapisal, da ga M. Sović nekeje omenja, da pa ni noben izvod znan. V ljubljanski knjižnici si lahko ogledamo popoln izvod iz Kopitarjeve zapuščine, v katerega je Kopitar lastnorodno napisal: »Romae mihi dono dedit Mezzofanti in Vaticana bibliotheca 12 Maji 1837.«

Jasne priče direktnega vpliva italijanske knjižne in jezikovne kulture na slovensko lahko knjižnica prav tako pokaže.

Kakor je znano, je Trubar svoje prve tiske — po nemškem zgledu — poslal med svoje rojake najstarejše v »nemških« črkah. Toda kmalu jih je opustil in se odločil za »latinske«, po lastnih besedah zato, ker je tak tisk »lepši videti«. Da že od njega naprej tiskamo z latinsko, se moramo brez dvoma v prvi vrsti zahvaliti vplivu P. P. Vergerja in njegovega kulturnega kroga na Trubarja.

Ta vpliv laškega humanizma se je še enkrat blagodejno pokazal v usodnih dneh »abecedne vojske«, ki jo je tako odločno končal on Cop, ki mu je Italija bila »domovina klasične, humanistične in renesančne umetnosti«, in ki je želel priti v Pavijo, kjer je poznal »ostanke stare učenosti«. Svoje polemične članke je zbral v brošuri, ki ji je dal italijanski naslov: »Nuovo disaccialamento di lettere inuile«. Ta naslov je posnet po spisu A. Firenzule »Disaccialamento delle nuove lettere inutilmente aggiunte nella lingua toscana«, s katerim se je pisec obrnil proti grafičnim novotarijam, ki jih je G. G. Trissino za italijanski predložil v svoji »Epistola« iz l. 1529. To

Trissinovo »Epistola« si lahko ogledamo v ljubljanski knjižnici, kamor je prišla iz Čopove zapuščine. Za njo se je Cop zanimal že leta 1828, ker je vedel, da navajajo slovenski reformatorji grafike za nje potrebo iste razloge kakor Trissino. Čopu samemu jo je oskrbel Fr. L. Savio, navdušen ljubitelj književnosti, diletant, ki mu je bil Čop dolga leta znanstveni voditelj in oboževani prijatelj.

Denimo k Trubarju. Kopitarju in Čopu se četrto znamenito slovensko ime: Zois. Za časa francoske okupacije ga je obiskal italijanski mediciner in prirodoslovec Fr. Tanti in karakteriziral Zoisa kot človeka in učenjaka v svojih »Opuscoli scientifici, Pisa 1812«, ki mu jih je poslal v dar »in controssegno di rispetto e di riconoscenza«. O knjigi je obširno poročal Ch. Nodier v svojem »Télégraphus«; z drugimi Zoisovimi knjigami se danes hrani v ljubljanski vseučiliški knjižnici. K opisu Zoisa človeka (I, 132) je skromni baron pripisal: »Si ta cuisses, philosophus et amicus mansuescit«, k Tanti in njegovim besedam: »Egli possiede una delle più abbondanti Collezioni Mineralogiche, che io mai abbia vedute presso un particolare« pa: »Tantini non l'ha mai veduta!«

Iz ostale obilice italijanskih tiskov ne smemo prezreti pač najzanimivejšega: slovensko slovnico in slovarček, ki ga je za Italijane napisal italijanski servit Alasia da Sommaripa in ki je izšel v laškem Vidmu leta 1607. Ohranjen je samo v enem izvodu, ki ga je za Zoisa oskrbel Kopitar in ki je s Zoisovimi knjigami prešel v ljubljansko knjižnico.

Zapustimo knjige in sezimo med rokopi- se, med katerimi dominirajo juristi iz severne Italije, a se tudi sicer nahaja marsi-

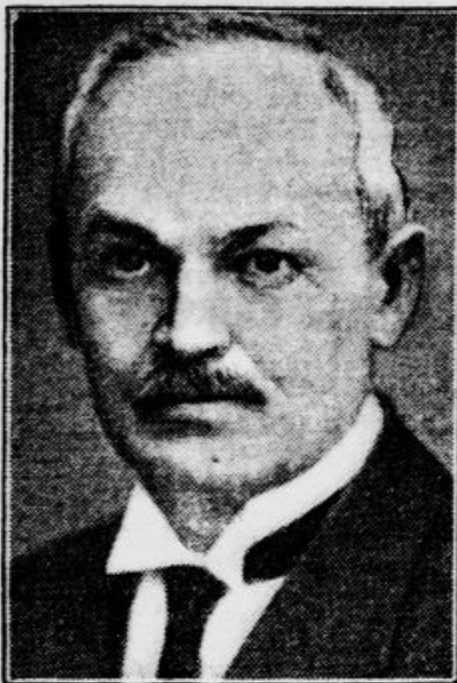
kaj, kar priča o kulturnih stikih med Italijo in Slovenijo. Najstarejši med njimi je Lathcenova »Ecloga de moralibus Job« iz prve polovice 9. stol.; od kod je prišel v knjižnico, ni znano, toda že pred več kot sto leti je vzbudil pozornost nekega učnega Italijana, ki ga je na posebej priloženem listu opisal in ocenil. Podpisal se je »Carlost Altieri, 13. Novembris 1817.« — Prav tako ni znano, odkod in kako je v knjižnico prišla italijanska pisana kronika Benetk, ki sega do doža M. Stena (1400—1413) in ima tudi alfabetični seznam vseh benetških plemičev z njihovimi koloriranimi grbi.

Jasna je provenienca ene najbolj zanimivih prič stikov med Italijo in Slovenijo, rokopisne legende sv. Katarine Sienske iz leta 1401, ki je iz Jurklostra prišla najprej v Bistrio in od tam v ljubljansko knjižnico. V Jurklostu jo je napisal tamonjši kartuzijanec Bernard, takratni prior v Žičah, St. Macone, rojak in osebni prijatelj sv. Katarine, pa je k dogodkom, ki jim je bil sam priča, lastnorodno pripisal svoje opombe in dodatke.

Teh par bežnih podatkov iz knjižnice, katere notranja zgodovina je ni raziskana, mora za zdaj zadostati. Dovolj zgornje priče so za živahne medsebojne kulturne zveze med Italijo in Slovenijo v preteklih stoletjih. Vse to je počasi odmrlo v drugi polovici XIX. stoletja, ko je Avstrija proti Italiji potegnila ostro mejo in vse kulturne centre prenesla

Vseuč. prof. dr. Rado Kušej

Z ljubljanske univerze je spet zaplapolala črna zastava. Po daljšem bolehanju je umrl ugledni profesor cerkvenega prava, proročnik g. dr. Radoslav Kušej, član Akademije znanosti in umetnosti. Postal je žrtve raka. Svojo zadnjo pot k sv. Križu je ob častnem spremljanju svojih številnih tovarišev in prijateljev iz učenega sveta ter gladi še iz širokega kroga svojih bivših dijakov nastopil v tožnem ponedeljskem popoldnevu. V slovo mu je ganljivo zapel Akademski pevski zbor.

Iz življenja prof. dr. Radoslava Kušaja nam pripoveduje pokojnikov tovariš vseuč. prof. dr. Janko Polec v Slovenskem biografskem leksikonu, da se je rodil 21. julija 1875 v Libuči pri Pliberku. Potem ko je v Celovcu leta 1896 z odliko maturiral, je študiral pravo na Dunaju in je bil promoviran leta 1901. Po štirih letih sodne prakse v Celovcu je bil imenovan za sodnika v Črnomlju, vendar je bil takoj vpoklican v tajništvo višjega deželnega sodišča v Gradcu. V teku slovenskih prizadevanj za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani mu je naučno ministrstvo podelilo št.

pendijo, da bi se pripravil za docenturo cerkvenega prava. Zato je leto 1905-6 prebil v Bonnu kot učenec Ulrika Stutza. Po povratku je bil 1906 nekaj mesecev prideljen okrožnemu sodišču v Celju, jeseni pa deželnemu sodišču v Gradcu, da bi mogel končati v Bonnu začeto znanstveno delo. 1912 je bil imenovan za okrajnega sodnika pri deželnem sodišču v Gradcu. Ob državnem prevratu je bil 16. novembra 1918 imenovan za začasnega vodjo okrajnega sodišča v Gornji Radgoni, že 23. novembra pa na željo ožjih rojakov za vodjo sodišča v Pliberku. Tu je ostal do 5. maja 1919, ko se je moralo slovensko uradništvo z vojaštvom umakniti pred Volkswehrom. Septembra 1919 je bil imenovan za sodnega svetnika v Ljubljani.

Kljub vestni pripravi se dr. Kušej v avstrijskih političnih razmerah ni mogel habilitirati na nobenem avstrijskem vseučilišču. Pač je bil na podlagi svoje knjige o Jožetu II. in o zunanji cerkveni ustavi Notranje Avstrije imenovan dne 27. januarja 1920 za izrednega in kmalu nato za rednega profesorja cerkvenega prava na ljubljanski univerzi. Pozneje je bil večkrat dekan pravne fakultete, predlaskim je bil rektor in zadnje leto prorektor. V akademskem poklicu si je postavil za prvo nalogo, spisati v domačem jeziku sistem cerkvenega prava in to juristom in bogoslovcem za učenik, praksi pa za priročnik v važnih cerkvenopravnih in cerkvenopolitičnih vprašanjih. Tako je nastalo njegovo obsežno Cerkveno pravo katoliške in pravoslavne cerkve, temeljno delo cerkvenopravnega študija na ljubljanski univerzi. Seveda je dr. Kušej v zvezi s sodnimi političnimi vprašanji spisal še vrsto razprav, h katerim se mora poslej vračati vsak raziskovalec cerkvenega prava na Slovenskem in v bivši Jugoslaviji. S svojim obsežnim znanstvenim delom si je dr. Radoslav Kušej zagotovil trajen spomin v vrsti pionirjev ljubljanske univerze. Po njegovih stopinjah stopa sin dr. Gorazd Kušej, ki si je tudi že pridobil sloves odličnega pravnika, medtem ko se je hčerka gosposidna Ksenija posvetila pevski umetnosti. Ime dr. Rada Kušaja naj bo med Slovenci vedno spoštovano! Ugledni družini pa izrekamo odkritosrčno sožalje.

Kronika

* Službeni list za Ljubljansko pokrajino z dne 10. t. m. objavlja: Razglas Duceja z dne 4. aprila 1941-XIX (Predpisi glede poslovanja monopolov na ozemljih, zasedenih po italijanski vojski); predpise glede cen blaga, storitev in rabokupov; dolžnost prijave zalog nekaterih življenjskih potrebščin; predpise glede peke kruha in prodaje testenin, riža, moke; spremembe območja nekaterih okrajnih načelnostev; spremembe območja nekaterih sodnih okrajev; spremembe območja nekaterih davčnih okrajev.

* Novi g.ž.ovi. Včeraj ob 16. je pri Sv. Križu v Ljubljani legla k večnemu počitku gđ. Tončka Kuhljeva, višja poštna kontrolorka v pok. — V Dolnem Logatu je umrl g. Drago Čibej, geometer pri komisiji za agrarne operacije v Ljubljani. Zapustil je vdovi štiri otroke. Pogreb blagoga pokojnika bo danes v torek ob 17. uri. — V Novem mestu je umrl tovarnar g. Josip Klemenčič, predsednik po vsem Slovenskem znane tovarne »Keramika« d. z o. z. Pogreb ugodnega pokojnika bo danes ob 16.30 s Trdinovo ceste na smišelsko pokopališče. — Pokojnik blag spomin, žalujocin naše iskreno sožalje!

* Promocija. Na tehnični visoki šoli v Berlinu je napravil doktorat iz metalurgije g. inž. kemije Borut Marincič, sin ravnateljice trgovske šole v Celju. Cestitamo!

* Pokončujemo hrošče! Neveščno pomladno vreme nas sicer varuje pred veliko nadlogo hroščev, vendar moramo biti na straži, da preprečimo škodo v nadaljnjih tednih. Pojav hroščev je v posameznih okrajih različen. Hrošče je treba pokončevati takoj, čim se pojavijo in preden odležejo jajčeca. Slednje se zgodi kakih 8 do 14 dni po pojavu prvih hroščev. Najuspešnejše je pokončevanje v zgodnjih jutrnjih urah, ko se dajo hrošči lahkotno otresti. Ob lepem vremenu jih najuspešneje pokončujemo do 9. dopoldne. Kadar pa je deževno in hladno, so pokončevalci lahko ves dan na delu. V večernih urah moramo vselej opazovati poletavanje hroščev in dognati njihova

Primarij dr. Favel Pehani
specialist za ženske bolezni in porodništvo
Ordinira od 9.—12. in od 2.—4.
Knaflijeva ul. 2 — Tel. 37-27

Priporočljivi priročniki za študij italijanskega jezika

Italijanski kulturni institut v Ljubljani je izdelal seznam dobrih, v vsakem pogledu zanesljivih knjig, ki so potrebne pri študiju italijanskega jezika in literature. Sedaj, ko mnogi pri nas segajo po knjigah tiste vrste, se neredko zgodi, da jim pridejo do rok manjvredne publikacije, ki so tudi na knjižnem trgu. Zato bo seznam te vrste dobro rabil vsem, posebej še izobražencem, ki bodo hoteli postaviti svoje znanje in svoje zanimanje za Italijo na trdnje temelje, kakor jih morejo dati po naključju zbrani in dostikrat nekritični priročniki.

Kot osnovna slovnica italijanskega jezika, spisana nalašč za tujce, se priporoča pri Mondadoriju izšla C. Brighentija in A. Roncarija »La lingua italiana insegnata agli stranieri« in tudi pri Bemporadu izšla slovnica P. Mixta. Za tiste, ki so v italijanščini že napredovali, je priporočljiva Trabalza Allodolija »Grammatica degli italiani« (Sansoni). Za vaje v jeziku so primerne G. Lipparinija »Esercizi per la grammatica della lingua italiana« (Signorelli). Za šolsko rabo se priporočajo naslednje antologije: G. Raniola »Antologia italiana« (Sansoni), G. Sozzia »L'ascesa« (Paravia) ter Trabalza in Zuchettija »Su le vie mae« (Paravia). Posebej za tujce je sestavljena G. Zoppia »Antologia della letteratura italiana ad uso degli stranieri«, katere prva knjiga obsega izbor sodnih pisateljev, druga pa pisatelje prejšnjega stoletja. Izšla je pri Mondadoriju v okusni opremi z ilustracijami. Pri Valleschiju je izšel Angioletti Antonija izbor italijanskih pripovednikov »Narratori d'oggi«. Tisti, ki že temeljitje poznajo italijanski jezik, bodo s pridom segli po

knjigah: Targioni Tozzetti, »Antologia della poesia italiana« (Giusti); L. Russo, »Classici italiani« (zv. 1. in 2., pri Sansoniju) in G. Lipparinij (20 zvezkov pri Signorelliju). Takisto so priporočljive posebne antologije, med njimi Papini-Pancrazzi »Poeti d'oggi« (Vallecchi), Falaiqui Arzonini »Scrittori nistri« (Carabba), Falaiqui »Capitoli per una storia della prosa d'arte« (Panorama), Folgore »Splendore della poesia italiana« (Hoepli) in O. Giacobbia »Poeti italiani d'oggi« (Carabba).

Prihodnjič bomo iz uvodoma omenjenega seznama navedli še priporočljive slovarje ter pregled literature in občne zgodovine. Vsekako je želeli, da bi te učbenike in priročnike upoštevali poleg onih, ki se sami bavijo z italijanščino, tudi prireditelji raznih tečajev. V ostalem pa bo Italijanski kulturni institut (Napoleonov trg 6) gotovo rade volje pomagal z nasveti in informacijami.

Nastopi v operi

Med pomembnejšimi nastopi v naši Operi omenjam predvsem nastop Roberta Primožiča, ki je po dolgem presledku spet prevzel svoje funkcije. Pričakovali smo ga na našem odru že mnogo prej in moram priznati, da nam je tako kot pevec kakor režiser s širokim in temeljitim obzorjem zelo manjkalo in se je gledališče z odtisotnost njegove osebnosti samo oškodovalo za izvrstno, preizkušeno in priznano moč. S ponovnim vstopom v ljubljansko Opero bo mogel svoje sposobnosti spet uveljaviti, kar bo v novi situaciji, ki zahteva vedno večje kvalitativno izpopolnjevanje, nedvomno zelo pomembno in koristno. Vloga Escamilla, v kateri se je ponovno predstavil, je izvedel pevski in igralski zelo lepo; zlasti igralski je oblikoval močan, eleganten, stil-

be na vratu. Delavčev ginček Ludovik Jarc s Ceste dveh cesarjev je padel v gnojnico in se je v njej skoraj zadušil. 15letni Franc Starc iz Sodražice je razbil po dinamitni patroni, ki jo je nekje našel. Ob eksploziji je dobil poškodbe na desnici. V nedeljo malo po sedmi uri zvečer sta v Fužnerjevi ulici trčila avto in motociklist. Pri trčenju je dobil voznik motocikla tako hudo poškodbo na nogi, da so mu jo morali v bolnišnici odrezati.

Iz Ljubljane

u— Ljubljanski izleti v novi dobi. Čeprav je tudi pretekla nedelja po dopoldanskem soncu pokazala popoldne letošnje običajne pomladne neveselosti, so Ljubljanci lepo izkoristili nedeljo in so bile zlasti bližnje izletne točke dobro obiskane. Na Rožnik je poromalo mnogo ljudi, prav tako proti Golovcu, izostalo pa je običajno nedeljsko romanje proti Smarni gori in Katarini. Ljubljanci bodo zdaj pač morali preusmeriti svoje izlete. Prišel je čas, ko bosta Notranjsko in Dolenjsko dosegli svojo pravo veljavo. Ovir za prestop meje bodo pač usmerile običajne nedeljske pohode na dolenjsko in notranjsko gričevje. Izven dvoma je, da bomo v doglednem času ob nedeljah pridno romali tudi proti Postojni, Cerkljškemu jezeru in dalje proti morju. Kolesarji, ki zdaj ob nedeljah trumoma hitijo po lžanski cesti — baš preteklo nedeljo je tod kar množilo kolesarjev in kolesaric — bodo kmalu poiskali daljše nedeljske cilje. Gledališče, kinematografi in kavarne so v nedeljo imeli prav lep delež. Proti večeru se je obetala huda nevihta, ki pa se je s pravo silo sprostita šele ponoči. Ledeni patroni so se najvili po svoji stari šegi. Nebo je še vedno zamreženo, le tu pa tam posije sonce.

u— Maksimalne cene za zelenjavo so bile davi spet določene v mestnem tržnem uradu dogovorno s predstavnicami gospodinj in prodajalk. Zvezo gospodinj sta zastopali gospe Kobe in Jazbec, Slovensko kršćansko žensko društvo ga. Golob in Kolo žen zadrugar ga. Pihlar, prodajalce veletrovec g. Pielick, prodajalke na drobno ge. Florjanc, Josipina Ham in Marija Černe, zelenjadarice in okoliške prodajalke pa ga. Ivana Kačar. Za ta teden so bile določene naslednje najvišje cene in se zelenjava nikakor ne sme prodajati dražje, pač pa na cene: očiščena berivka do 20 din kilogram, neočiščena berivka do 18 din, njivski radič do 6 din, vrtni radič do 16 din, špinača s stebelci do 8 din, špinača brez stebelci do 10 din, regrat do 4 din, krompir do 2,50 din, grah do 16 din kg. Opozarjamo tudi, da je odipavanje živil in zelenjave strogo prepovedano, posebno pa opominjamo gospodinj in kuppe, naj z višjimi ponudbami ne dražijo živil. Nadzorstvo je zelo poostreno in vsak dan mora več prodajalcev in prodajalk obžalovati svoje previsoke cene. Kakor je gospodinjam znano, veljajo te cene do prihodnjega ponedeljka.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave: ob 16., 18. in 20. uri

Rina Morelli, Gino Cervi, Luisa Ferida

SALVATOR ROSA

Prekрасna zgodovinska pustolovščina romantične dobe

KINO MATICA — tel. 22-41

Zvijenje in delo titana

MICHELLANGELO

Film je opremljen s hrvaškimi besedilom — žurnal spremlja besedilo v slovenskem jeziku.

KINO UNION, tel. 22-21

KINO SLOGA, tel. 27-30

VITEZ IZ KRUGE

Doris Duranti, Antonio Centa, Guido Celano. — Prvi italijanski film posnet v Albaniji.

u— Likovna umetnost je tista govorica, ki jo razumejo vsi narodi. Naši moderni slovenski umetniki pripravljajo za mesec maj reprezentativno razstavo v Jakopičevem paviljonu. To bo gotovo ena izmed lepših razstav, saj se je bodo udeležili skoraj vsi značilnejši zastopniki slovenske moderne: Globočnik, Gorše, Zdenko Kalin, Boris Kalin, G. A. Kos, Kregar, Maleš, Mušič, Omersa, Pavlovec, Pimat, Pregelj, Putrich, Sajevec, Smerdu in Stupica.

u— Tvrdka Minka Teršan, Kongresni trg 14, sporoča svojim cenj. odjemalcem, da ima trgovino zaradi inventure začasno zaprto. (—)

u— V počastitev spomina pokojne gđ. Tončke Kuhlje daruje ga. Irma dr. Meningerjeva 200 din za gluhozeme.

no veren lik torera, kakršnen prepričuje in dviga celotni pomen dejanja. Občinstvo je sprejelo izredno simpatično in navdušeno. V isti predstavi je bil posebno dober še kvintet in zbor na nekaterih mestih. Solistične vloge v celoti niso bile niti najboljše zasledene in niti izvedene. Kakor običajno, je bil tudi kratki orkester pod vodstvom dr. Švare odličan.

V sobotni predstavi »Veseli žen wind-sorskih« je pel vloga Falstaffa Zupan. Prav gotovo je ta vloga pevski in igralski zelo delikatna in je Zupan predvsem v pevskem pogledu še zdaleka ni mogel izvesti zadovoljivo. Njegov nastop v vlogi Falstaffa se mi je še pred nastopom zdel skrajno riskanten, po izvedbi pa naravnost ponesrečen. Menim, da takšni eksperimenti zlasti sedaj niso na mestu, kar se je dalo zlahka spoznati iz zadržanja v operi navzočih gostov, ki so predstavo kmalu zapustili.

Izmed gostovanj omenjam Zlato Gungjenčev, ki je odlično kreirala vlogi Traviate in Madame Butterfly ter žela temu primeren uspeh. Podrobneje se s kvaliteta mi teli vlog, v katerih je bila že ocenjena, ne bom bavil. Smatram, da bi bilo potrebno ponovno pridobiti za stalno članico naše Opere, ker bo mogla po svoji vsestranski uporabnosti izpolniti marsikak vrzel. Na glaslaam se potrebo, da prav v sedanjih časih morajo biti naše operne predstave tako po solistični zasadi kakor po izvedbi na višku, da bomo mogli pokazati našo produktivno gledališko umetnost na čim višji izjavni stopnji. Mislim, da mora biti ta zahteva sama po sebi umevna in nujna, kadar nastopajo problemi hranitve slovenske umetnostne institucije. V takih primerih odloča bolj kot vse drugo kvaliteta, ki opravičuje potrebo in utemeljenost zahtev ter hkratu stvarno dokumentira narodov

Italijanski tečaj

XII.

Množina pridevnikov se dela kakor pri samostalnikih. Pri pridevnikih imamo v 1. sklonu ednine tudi v slovnosti razliko med določno in nedoločno obliko: un piccolo cane majhen pes, il piccolo cane mali pes. Omenimo naj še, da stoji mnogi pridevniki, posebno oni, ki pomenijo barvo, narodnost in sploh lastnost, ki ni samostalnik bistvena, za njim: l'albero verde zeleno drevo, un tema difficile težka vaja (naloga). Primerjaj naslednje primere, kjer se bomo naučili nekoliko novih izrazov za vsakdanje življenje in sedanjik glagola essere biti.

L'amico è contento. È contento l'amico? Com'è l'amico? Chi è contento? La ragazza è cortese. Com'è la ragazza? Chi è cortese? Non è cortese la ragazza? La nuova berretta non è brutta. Che cosa non è brutto? La mia cravatta grigia è bella. Di che colore è la tua camicia? Il vestito (l'abito) di Giuseppe non è elegante. La giacca di Francesco è corta. Com'è il panciotto di Pietro? I miei calzoni sono neri, le tue scarpe sono gialle. Le calze di seta sono fini. Il soprabito bruno è leggero. Il mantello grigio è pesante. Perché sei malcontento? Noi siamo felici e allegri. Perché siete tristi? Io non sono timido. Sono coraggioso. Il vestito oblika, l'abito oblika, la giacca suknič, il panciotto telovnik, i calzoni hlače, la berretta čepica, le scarpe čevlji, le calze nogavice, la camicia

srajca, la cravatta ovratnica, il soprabito površnik, il mantello plašč, il ragazzo deček, la ragazza deklica, la seta svila; contento zadovoljen, malcontento nezadovoljen, scortese nevljuden, cortese vljuden, scortese nevljuden, bello lep, brutto grd, allegro vesel, triste žalosten, leggero lahek, pesante težek, felice srečen, elegante eleganten, fine fin, tenek, di seta svilen; il mio (i miei) moj, il tuo (i tuoi) tvoj, la mia (le mie) moja, la tua (le tue) tvoja, come kako, com'è kakšen, -a, -o je, chi kdo, che cosa kaj, perché zakaj, di che colore kakšne barve, Giuseppe Josip, Francesco Franc, Pietro Peter.

Sedanj čas glagola biti — essere:

1. (io) sono — (jaz) sem
2. (tu) sei — (ti) si
3. (egli, esso) è — on je (ella, essa) è — (ona) je
1. (noi) siamo — (mi) smo
2. (voi) siete — (vi) ste
3. (essi, loro) sono — (oni) so (esse, loro) sono — (one) so

Zaimki io, tu itd. se rabijo samo, če so poudarjeni. Nikalna oblika je (io) non sono, vprašalna: sono (io)? nikalno-vprašalna non sono (io)?

Vaja. Postavi gorenje stavke, ki so v ednini, v množino.

Pregovor. Sono gli amici molto rari quando non si ha danari. (raro redek, quando non si ha kadar nimamo).

Iz italijanske zgodovine:

Slavna doba italijanskega preporoda

V vrsti kratkih poglavij smo oni teden opisali v »Jutru« premožne boje in zmeđe, vzpone in pade, ki jih je doživljala Italija od ustanovitve Rima do največjega razkroja. Danes pa prehajamo k enemu najlepših poglavij, k popolnemu gospodarskemu in kulturnemu preporodu Italije, ki je nastopil s slajnim razvojem posameznih italijanskih mest v teku avaranstva in naslednjih stoletij.

Zbor izbranih umetnikov je okrasil mesta s številnimi spomeniki, katedralami, občinskimi in zasebnimi palačami. V graditeljskem, kiparskem in slikarskem pogledu nam nudijo zgodovinska italijanska mesta venomer zgorevni dokaz srednjeveškega okusa, da ne vemo, čemu bi se bolj čudili: ali premoženju meščanov, ki so lahko omogočili tolikšno lepoto, ali se bolj njihovi umetniški zrelosti. V zgodovino umetnosti so se iz te dobe za trajno vpisali Nicola in Giovanni Pisano, Cimabue, Giotto in Duccio da Boninsegna. Poleg teh so se izprva po zgledu pevcev onkraj Alp, potem pa docela samostojno razvili italijanski pesniki, preroki in vodniki onih čustvenih poetov, ki so Italiji dali »dolce stil nuovo«. V literaturi so zrasli trije velikani: Dante, Petrarca in Boccaccio. S temi tremi imeni so označeni trije vrhovi srednjeveške meščanske kulture, ki je v svoji slavi trajala od sredine 13. do druge polovice 14. stoletja. Ti trije izbranci Muz so požlahtnili jezik, ki se je po strašnih borbah prejšnjih stoletij na novo izoblikoval. Novodobni Italijani je ohranil globoke sledove svojega romanskega porenja, po katerih se je odražal od drugih narodov. Novodobni Italijani se je kmalu začel močno zavedati svojega romanstva. Po starem Rimu je dedoval nemirno borbena kri. Način njegovega življenja je preziral miroljubno udobje. Ravdvojnjo se je vdajal borbam, ki so se spet razplamtele med posameznimi mestnimi občinami, tekmujočimi za nadvlado in prvenstvo. Predvsem pa je novi Italijani umel ju-naško braniti svoje rodno mesto in njegove trdo priporbene pravice, ki sta jih venomer preti ugrabili ali skriti papeštvo in cesarstvo.

Tako je nastala nova Italija, nov narod, ki pa še ni imel enotne države. Nova Italija je imela nasproti drugim državam docela enotne, jasne obise, med tem ko so se drugi narodi onkraj Alp šele ustvarjali. V 14. in 15. stoletju je italijanska zgodovina pričla slavne preroke. Papeštvo in cesarstvo, dve vodilni ideji srednjeveške zgodovine, sta se razkrajali in zbedeli pred novimi tvorbami in novimi silami. Papež Bonifacij VIII. (1294 do 1303) se je prizadeval, da bi strnil vodstvo nad Italijo in zapadnim krščanstvom. Njegov poizkus se je žalostno razbil ob odpor italijanskih držav in francoskega kralja Filipa Lepega.

razvojni kulturni nivo. To načelo mora biti danes vodilo vsemu našemu kulturnemu in tudi opernemu prizadevanju!

od.—

Sonetni večer bosta priredila v petek zvečer v veliki Filharmonični dvorani rektor Glasbene akademije prof. Anton Trost, in izredni profesor GA Jan Slals, ki bosta izvajala Corellijeva »Sonata«, Beethovno »Spomladansko sonato« in Janáčkovo »Sonato.«

NAPOLEON KOT MORNAR

Napoleon Bonaparte je leta 1784. dovršil kadetnico in poveljnik je zapisal v spričevalu: »Kadet Bonaparte bo odličan pomorščak.«

Leta so minila in nekdanji kadet Bonaparte je postal cesar Napoleon I. Zmagam pa so sledili tudi porazi. Nekoč se je Napoleon spet srečal s starim poveljnikom kadetnice. Napoleon ga je priskočno pozdravil in mu rekel s svojo znano odkritosrčnostjo:

— Glejte, komandant, kako ste se zmotili, ko ste mi pred leti zapisali takšno oceno!

— Ne sire — odvrnil poveljnik kadetnice. Nisem — zmotil. Če bili bili postali pomorščak, ne bi doživeli poraza v Rusiji.

NI PODOBNA

Ameriški slikar Sargent se je nekoč pogovarjal z gospodično, ki ga je nad vse obžalovala.

— »Moje« mu je rekla, »zadnjič sem videla vašo fotografijo, ki vam je bila tako podobna, da se nisem mogla vzdržati in sem jo morala poljubiti!«

— »Ali vam je slika poljub vrnila?«

— »Ne.«

— »Potem mi pa slika ni bila podobna,« je mirno odvrnil slikar.

To je bila doba neprekinitvenega napredka v italijanskem narodnem življenju. Trgovina je cvetela, prekomorske posesti so se lepo razvijale, italijanske pomorske republike so gospodovale na Sredozemlju in razširjale svojo moč. V Firenci in Milanu je stalni napredek koplil bogastvo, ki je spet pomagal pridobiti nadajanja važna tržišča po svetu. Rim je po papeževi vrnitvi spet postal središče krščanstva. Pokrajinski razcepljenosti iz 10. stoletja je sledila razmeroma majhna skupina držav, katerih navedba — Benetke, Milan, Firence, cerkevna država in Neapelj — so se medsebojno pomirile in stremele po ravnotežju s pomočjo zapletenih medsebojnih pogodb. Po raznih medsebojnih razprtijah so se te države z mirovnim pogodbom, ki je bila sklenjena leta 1554. v Lodiju, strnile v zvezo, h kateri je lahko svobodno pristopila še vsaka druga država ali državnica v Italiji (»intra terminos italicos«).

Med tem ko se je človeški duh popeljal malič po samostanih in se potem razbistroval na prvih visokih solah ter iskal hrane v študiju prava in starinske izobrazbe, se je zdaj po prebujenju prizadeval, da prekosi vse, kar je bilo v preteklosti, in da ustvari novo veličino v vsakem pogledu. Humanistično gibanje je razširjalo svoj prvi blesk proti sredini 14. stoletja. V dobi miru, ki je po ludijski pogodbi tja do vkorakanja Karla VIII. trajala 40 let, je pa humanistični pokret doživel čudovit vzpon. To je bil glavni prerod, italijanski Rinascimento. To je bilo zmagovalno duha v polnem sijaju. Če upremo pogled v znamenito leto 1494, uzmemo samo v Firenci zbor slavnih moč, katerih imena tolikanj pomenijo v italijanski kulturi: Michelangelo, Donatello, Fra Filippo Lippi, Sandro Botticelli, Luca della Robbia, Domenico Ghirlandaio, potem pesnika Poliziano in Lorenzo Medici, diplomat Machiavelli, zgodovinar Guicciardini in še vrsta drugih. V kratkem življenju je zraslo polno umetnikov nesmrtnega imena. Komu niso znani Raffael, najslavnejši slikar, Leonardo da Vinci, univerzalni genij, ali pa Ludovico Ariosto, vzvišeni pesnik?

Gospodarstvo

Gospodarske vesti iz Hrvatske. Iz Zagreba poročajo, da je hrvatska vlada izdala uredbu o ustanovitvi državne kreditne banke, ki se bo bavila z vsemi posli državnega denarništva in bo prevzela tudi posle podružnice Državne hipotekarne banke. — Po najnovejši odredbi hrvatskega ministra za gospodarstvo se dosedanja prepoved prodaje tekstilnega blaga, čevljev, mila in sličnih predmetov podaljša za nadaljnjih osem dni. — Železniški promet je bil 7. t. m. obnovljen na prugah, ki se dajo uporabljati. Pomanjkanje pa se občuti pri vagonih, ker je ob umiku čet šlo mnogo vagonov v južne dele bivše Jugoslavije. Po vestih zagrebških listov je vzpostavljen blagovni promet z Nemčijo. — **Madžarska zunanja trgovina.** S precejšnjo zakasnitvijo objavlja madžarski institut za proučevanje konjunkturalne podatke o madžarski zunanji trgovini v letu 1940. Uvoz iz Madžarske se je v primeri s prejšnjim letom povečal za 22 % in je lani znašal 598 milijonov pengov. Izvoz pa je nazadovol za 17 % in je znašal 506 milijonov pengov. Pasivnost je nastala zaradi povečanega uvoza izdelkov, ki je narasel za preko 30 % na 221 milijonov pengov. Za-

radi slabše letine pa se je izvoz kmetijskih proizvodov zmanjšal navzile višjim cenam po vrednosti za eno četrtino in je znašal 317 milijonov pengov. Daleč pretežni del izvoza je šel v Nemčijo in Italijo, ki sta Madžarski tudi dobavili največji del blaga. — **Iz trgovinskega registra.** Pri Narodni banki bivše kr. Jugoslavije, podružnici v Ljubljani, je vpisan za podpisovanje podružnice upravičeni upravnik vicedirektor Ivan Gregorič; z odlokom z dne 1. februarja je bil imenovan za vršilca dolžnosti upravnik podružnice Ivan Hrovatin, z odlokom z dne 4. oktobra 1940 pa so bili imenovani za šefe oddelkov podružnice Simo Berlić, Djordje Bajić in Janko Košenina. — Vpisali sta se nastopni tvrdki: Alojz Zilnik & Comp., inpregnacija papirja in tkanin, izdelovanje umetnih črev, kazeina in kazeinskih izdelkov v Grosupljem (družbeniki dr. Fran Šemrov, posestnik in Alojz Zilnik, zasebni uradnik, oba v Ljubljani); Jugo-Mineral rudarska k. d. Čop r. Stampfel & Ko., Ljubljana (obratni predmet: iskanje rudnin; osebno jamčevala družbenika komanditne družbe Magdalena Čop roj. Stampfel, posestnica v Ljubljani).

Gospodinjje, varujte se odvišnega napora!

Današnja doba zahteva od slehernega, da pametno razpolaga s časom, ki pomeni ne samo denar, marveč tudi zdravje. Prav posebno pa potrebuje naše gospodinjje navsetov, saj imajo v današnjih časih vse drugačne skrbi kakor v dobi lagodnega, mirnega življenja in vsakovrstnega življenjskega oblaja.

Glavno budi, da zna gospodinja razdeliti svoje delo in da si ohrani zdravje. Gospodinja se ne sme preveč utrujati, biti pa mora nekaj več kakor samo dobra kuharica in sobarica, to se pravi: biti mora dobra gospodinja. Predvsem si ogledimo glavne vzroke, zaradi katerih se gospodinjje najbolj utrujajo. Pogledamo, kako bi se lahko osvobodile nepotrebnih utrujenosti, ako izpomenimo svoje ravnanje, svoje navade in pomenne malenkosti pri opravljanju gospodinjstva. Kdor ima svoj poklic rad, se ne utruji v toliki meri, kakor če mora opravljati nevšečna dela. V vsakem primeru pa je pomen zdravja na prvem mestu, še prav posebno pri odgovornih gospodinjstvih opravkih.

Najtežja dela si je treba enakomerno razdeliti za sleherni dan v tednu. Vsak dan si mora gospodinja privoščiti eno ur, najmanj pa pol ure oddiha. Počitek je pač odvisen od tega, koliko družinskih članov imate in kakšno je vaše zdravje.

Predvsem se rešite najbolj zamudnega posla. Ali res ni mogoče, da bi se vaši otroci sami brigali za svoje sobe? Ali jih ne morate naučiti, da bodo sami pospravljali svoja ležišča, si čistili obleko in jo sami polagali v omaro, skratka, da se bodo sami opravičili? Otroci naj vam čistijo stanovanje v prostem času in pomagajo pri pripravljanju jedil. Marsikaj zmorejo otroci; posebno v počitnicah. Spominimo se starega nasveta: materam ni treba, da bi pomagale otrokom pri njihovem delu, pač na morajo znati delo tako razdeliti, da bo vse opravljeno v določenem času.

Materinska požrtvovalnost je velika čednost, toda zavoljo lastnega zdravja se vendarle večkrat vprašajte: ali jeste zadosti ali je vaša hrana dovolj redilna? Posebno, kadar imate tako težko delo, kakršno je pranje in ribanje. Vprašajte se, ali ste pri takem delu prezgodaj utrujeni, oziroma, kako se po opravljenem delu počutite. Če se prezgodaj utrudite, morate imeti izdatno malico. Predvsem je priporočljiva topla hrana. Telesno delo utruja mišice in samo po sebi ni škodljivo, vendar se je treba bati vsakega pretiravanja. Telesu je celo potrebno živahnejše kroženje krvi, kar se dogaja pri telesnem delu, toda vsaka žena mora natanko poznati svoje zmožnosti.

Stanovanje mora biti vedno dobro prezračeno. Vлага in toplota v sobi sta posebno važni. Temperatura naj bo med 18 do 20° C, vlaga pa naj bo 40 do 60%. Zelo priporočljivo je z zdravstvenega stališča, da imate v hiši toplomer kakor tudi merilec vlage.

Vzpenjanje postopnicah zahteva polovico več energije kakor navadna hoja. Če imate pralnico v kleti, morate zložiti opra-

no perilo in ga enkrat samkrat poneseš sušiti. Gotove stvari, ki jih morate v teku tedna stalno nositi iz kleti ali od koderkoli iz pritličja navzgor, si pripravite na stalnem mestu, da jih poneseš s seboj, kadar morate v klet, ne pa, da boste samo zaradi njih posebej hodili večkrat po stopnicah. Ko končate z likanjem in krpanjem perila, odločite vse ono, kar je treba ponesti kam navzgor in poneseš vse naenkrat. Pazite zlasti tudi na luč. Premočna ali prevelika luč vas močno utruja.

Obleka lahko pripomore k vaši živahnosti in okretnosti. Gospodinja ne sme imeti takih naramnic, da ji vsako minuto padajo z ramen. Pas ne sme biti preveč tesen, obleka mora biti lagodna. Gospodinja mora vedno imeti čisto perilo in čevlje z nizko peto, ki so ji popolnoma prav. Neki modrijan je rekel: »Treba je imeti udobne čevlje in udobno posteljo, kajti v teh dveh stvareh preživimo 24 ur dnevno«.

Prijeten odmor čez dan vas osveži. Navadite se vsak dan v določenem času pokisati nekoliko oddiha. Pijte dovolj tekočin in jejte v določenih obdobjih. Privoščite si sadja, ki ga jejte presnega. Za zajtrk se ne zadovoljite samo z majhno skodelico prazne čorbe, temveč se okrepite, da boste čili vse dopoldne.

Razdelite si delo tako, da vam ne bo treba prevečkrat vstajati, iztežati se in se priklanjati ali preveč stati. Vse to vas lahko bolj utruja kakor stvarno delo. Kakor vsi vemo, zahteva ležanje najmanj energije. Pri sedenju jo potrošimo 4 odstotke več, s stanjem 12 odstotkov, s sklanjanjem in iztezanjem pa celo 55 odstotkov več. Res je, gospodinjstva dela se ne morejo opravljati leže. Vendar se lahko tako razdelijo, da jih dober del opravljate sede ali stoje, s čim manjšo potrošnjo energije, brez nepotrebnega sklanjanja. Povrtno pač lahko perete in obrezujete sede, prav tako lahko sedé pripravljate ostalo kuhno, perete posode in likate. Naslednja dela pa je treba opravljati stoje: čiščenje stanovanja, pranje perila ter obešanje perila in obleke na vrvi. Vsaakdanje brisanje prahu, pobiranje odpadkov in kuhanje zahteva precej vztrajanja in s tem trošite največ energije. Kako bi si delo pri tem olajšali? Dobro je, če imate zadevne predmete na primerljivi višini. To so v glavnem pralna kad, deska za likanje, polica, kuhinjska omara in prostor, kjer shranjujete jedila. Najbolje je, če imate te stvari na taki višini, da se vam ni treba iztežati ali sklanjati k njim. Kako si boste to uredili, je pač vaša zadeva. Vsekakor pa je iznajdljivost v gospodinjstvu najmanj toliko vredna kakor v vseh drugih poklih.

Najbolj se utrujajo one gospodinjje, ki se jim vedno mudi in ki zaradi tega opešajo, preden so kakšno delo sploh pričele. Gospodinjje! Opravljajte vsa svoja dela preudarno in si večkrat oddahnite. Tako boste lahko storili mnogo več kakor z brezumno naglico, ki tudi v gospodinjstvu ni nič prida.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Dtn 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Dtn 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Dtn 15.—. Dopisi in ženitve se računajo po Dtn 2.— za vsako besedo, Dtn 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Dtn 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Dtn 20.—. Vsi ostali oglasi se računajo po Dtn 1.— za besedo, Dtn 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Dtn 5.— za šifro ali dajanje naslovov.

Službo dobi

Samostojne instalaterje kateri so doma iz Št. Jurja išče za takoj trdka Elektra Venko Albert, Marburg d. Drava, — Bahnhofgasse 3. 9104-1

Hotelski portir z znanjem italijanščine, dobi mesto. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Kavčija«. 9341-1

Plačilni natak zmožen italijanščine in nemškega jezika, za kavarino, dobi takoj mesto. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Plačilnik«. 9351-1

Služkinjo za vsa gospodinjstva dela išče. Vse vseh poslovalnicah Jutra. 9352-1

Brivskega pomočnika sprejem, majšega in hitrega, dobrega delavca. Hrana in stanovanje v hiši. Nastop po dogovoru. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Dolenjski«. 9361-1

Fina šivilja gre na dom šivat obleke in plašče po nizki ceni. Pismene ponudbe na o. odd. Jutra pod šifro »St. 6.678«. 9364-2

Službe išče

Perfektna nemška korespondentka išče zaposlitve za nekaj ur na teden. Ponudbe na o. odd. Jutra pod šifro »Po času odmerjen zaslužek«. 9321-2

Seriozna dama išče zaposlitve kot upravitelja večjih stanovanjskih hiš. Zmožna kavičev miren, energičen nastop, dolgotrajna praksa pri reševanju davčnih vprašanj in s pomaganjem italijanščine za davčnega zakona. Interesanti naj javijo svoj naslov pod šifro »Pedantno natančna in vestna«. 9320-2

Mlaša gospodična išče službo k otroku ali kot pomoč v pisarni ali pa k manjši družini — za hrano in stanovanje. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Maribor«. 9348-2

Dobro dekle zmožno samostojnega gospodinjstva, meščanska kuhinjska pomočnica in zanesljiva, išče službo klerkovi, najraje na delu. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Kuharica 29«. 9363-2

Pouk

Ruščino poučuje mlad gospod po izvirni metodi. Ponudbe na o. odd. Jutra pod geslom »Ruščina«. 9289-4

Kupim

Geodetski aparat (teodolit) kupim. Cenjene ponudbe na o. odd. Jutra pod značko »Geometre«. 9342-7

Fotoparar rabljen, kupim. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Dobere«. 9356-7

Pohištvo

Rabljeno pohištvo prodam. Polize se Podmilščakova 57a. 9337-12

Več modernih

spalnic in kuhinj prodam — mizarstvo Venturini, Florjanska ul. 31. Ogled popoldne od 2. do 6. ure. 9358-12

Kapital

Vojno škodo kupujemo in prodajamo. Rudolf Zore, Ljubljana. Gledališka ul. 12. 9246-16

V najem

Košnjo po vrhovih in travnikih za leto 1941. vzame v najem Tone Ruč, Vegova ul. 10. 9079-17

PREMOG

DRVA — nudi I. Pogačnik BOHORICEVA 6 Telefon 20-59 Postrežba prežibna

Stanovanja

Enosob. stanovanje s pritličnino, iščem v centru mesta. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Dobere plačnik 100«. 9366-21a

Informacije

Črn konj pram 5 let star, na čelu zvezdo, na nosu liso, prvi dve nogi in zadnja leva noga do brteljuna, se išče Kdor bi kaj vedel, naj se oglasi na naslov: Vlada Ivan, Ljubljana, Kodljevo. Adamč. Lundevo ul. (nova hiša). 9288-31

Posest

REALITETA. posestna posredovalnica v Ljubljani je samo v PRESERNOVI ULICI 54 Nasproti glavne pošte Telefon 44-20

Moderno vilo

v najlepši sončni legi, z vsem komfortom, centralno kurjavo, lepim vrtom, zamenjam za poslasto ali enako vilo v Novem mestu ali bližini. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Rojstni kraj«. 9343-20

Hišo z vrtom

kupim. Ponudbe: Wilder, Ruska cesta 3-II. 9340-20

Aiondirano

zemljišče prvotna zemlja — ugodno prodam. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Plodonosno«. 9359-20

Stavbno parcelo

lepo, na sončnem prostoru pri Remiz, prodam. Izve se Celovška cesta 160 (krojaštvo). 9349-20

Dve parceli

360 kv. m ob Tyrševi cesti, oddam v najem za obdelavo. Lekarina Kurat. 9363-20

Soba odda

Opremljeno sobo v mestu takoj oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9344-23

Veliko prazno sobo

s strogo separiranim vhodom, pripravno za obrt, takoj oddam. Ravtar, Stari trg 19. 9334-23

Opremljeno sobo

lepo, sončno, s souporabo kopalnice, oddam. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9336-23

Sobe išče

Opremljeno sobo elegantno, s posebnim vzhodom, za dve osebi, ne predač, od centra, z uporabo kopalnice in kuhinje, iščem takoj. — Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Snažna«. 9350-23a

Prazno sobo

poseben vhod, za pisarno, v bližini glavne kolodvorice, iščem. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Takoj 2727«. 9347-23a

Iščem sobo

z 2 posteljama, s souporabo salona za gospo višjeje italijanščine, uradnika — s hrano. Priključek k fimi familiji za dobo 2 mesecev. Ponudbe na o. odd. Jutra pod »Družabnost«. 9354-23a

Poziva se

dotična oseba ki je dobro znana, da v izogib sitnosti nemudoma povrne damski plašč, katerega je zamenjala dne 10. t. m. ob 19.30 uri v kavarni Emona, do 14. t. m. na stanovanju 1a pri podružnici v Medvedovi ulici, kjer dobi nazaj svoj plašč. 9335-31

7 let staro fukso

brez žiga, na glavi ima malo liso, eno nogo spodaj belo, z vso novo vprego, iščem. Kdor je najde, dobi nagrado din 1000. Anton Srna, Obrne štev. 12. Bohinjska Bela 9333-31

Adolf Grum

rez. poročnik-neborec — šolski upravitelj v Dolenji vasi pri Ribnici, je oddel 2. IV. v Bihaci in se do danes ni javil. Ako kdo ve kaj o njem se napisa, naj sporoči proti povrnitvi stroškov na Vika šetina, modna trg., Ljubljana, Kongresni trg 9 ali šetina, Ljubljana, Moste, Vodmatska štev. 99. 9087-31

Pridelki

rombir in fižol prvovrstna, oddaja po ugodni ceni, dokler traja zaloga — Skladišče Niklsbacher, Tyrševa 36. 9367-32

Prvovrstne beluše

sveže, dobiti vsak dan v lekarni Hočevar. 9367-32

Dragocenosti

Vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah

CERNE — juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica

KLISEJE

END-IN-ECBARVNE

Jugografika SV. PETRA NASIP. 5723

Boljše brije in dalje traja...

Zahtevajte povsod britvico ALCOSO

Inserirajte v „Jutru“!

Namesčenci in uslužbenci tvrdke »KERAMIKA« družbe z o. z. javljajo žalostno vest, da se je njihov dobri in skrbni ravnatelj, gospod

JOSIP KLEMENČIČ

dne 11. maja 1941 za vedno preselil v večnost.

Pogreb blagega pokojnika bo v torek, dne 13. maja 1941, ob 16.30 iz hiše žalosti, Trdinova cesta (v Kandiji), na šmihelsko pokopališče.

Novo mesto, dne 11. maja 1941.

Naša dobra mama, stara mama, sestra, teta in tašča, gospa

Emilija pl. Lehmann, roj. Blahna

nas je v nedeljo 11. maja za vedno zapustila.

Pogreb nepozabne bo v torek, dne 13. t. m. ob 3. uri popoldne z Zal — kapele sv. Janeza — k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 11. maja 1941.

ZALUJOČI OSTALI

Potrti v neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, da je danes vdan v božjo voljo, predviden s tolažili svete vere, podlegel posledicam težke operacije naš vroče ljubljani mož, oče, brat in svak, gospod

Tomaž Križnar

posestnik na Okroglem

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v sredo 14. maja dopoldne iz hiše žalosti na Okroglem na farno pokopališče v Naklem.

LJUBLJANA — OKROGLO, dne 12. maja 1941.

JANEZ, FRANC, KATARINA, brata in sestra; FRANCISKA, žena; FRANC, JOZE in MIRKO, sinovi; VERA, hčerka, in ostalo sorodstvo

Naše gledališče

DRAMA:

Začetek ob 19. uri.

Torek 13.: Komedia zmešnjav. Red To-rek.

Sreda, 14.: Komedia zmešnjav. Red Sreda.

Cetrtek, 15.: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Izredno znižane cene od 14 din navzdol.

Petek, 16.: ob 15.: Othello. Dijaška predstava. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

★

P. n. občinstvo opozarjamo, da bodo igrali v četrtki izven abonmaja Schillerjevo dramo »Kovarstvo in ljubezen«. Schiller je zajel v tem delu dejanje s socialnega vidika. Idejno in nazorsko različna svetova, aristokratski in meščanski, je pokazal dramatik v medsebojnem trenju. Borka za etični in moralni princip in človeško dostojanstvo je jedro igre.

Dijaška predstava. V petek, 16. t. m. ob 15. bodo ponovno uprizorili kot dijaško predstavo Shakespeareovo tragedijo »Othello« z Levartjem v naslovni, Milevo Boltar-Ukmarjevo ter Severjem v glavnih vlogah. V tem delu je pokazal Shakespeare dve nasprotiji: značaj Jaga ki s prevladujočo intelektualnostjo, hladno računarsko snuje svoje spletke in namerno uničuje življenjsko srečo svojega generala ter značaj Othella, ki je ves čustven, mehak in zaupen in podleže kovarstvu Jaga.

OPERA:

Začetek ob 19. uri.

Torek, 13.: Zaprt (generalka).

Sreda, 14.: Seviljski brivec. Red Premier-ski.

Cetrtek, 15.: Faust. Red Cetrtek.

Red Premierski bo imel v sredo redno predstavo. Peli bodo v glavnih partijah. Ivančičeva, Janko, Betetto, Banovec, Zupan in Španova. Dirigent: dr. Švara. Režiser: C. Debevec.

Pogrešanci se javljajo

Iz Beograda so na Rdeči križ došla obvestila o pogrešanih. Svojce prosimo, da dvignejo v pisarni na Miklošičevi cesti 22b-II sporočila. Opozarjamo, da so kurirji RK še na delu in da bomo v kratkem lahko postregli še z novimi informacijami. Javili so se:

Babič Katarina, Babnik Florijan, Babnik Ivan Godič, Balčič Pavo ing. Sekulič, Blaber Peter, Bohte Fanika, Bohte Pepca, Brebec Jožef, Černe Miloš, inž. Dagarin Janka, Djakonovič Djura in Marica (rodbina), Dolensek Katarina in hči Milica, Germ Josipina, Glušič Marija, Goropevšek Josip, dr. Goropevšek Marija, Grum Pervanja Pepca, Holberger Djuro, Horvat Leopoldina, Jankovič Olga, Jeremič Elza, Jovanovič Marica roj. Huma, Kasparavič Tilka, Kavčič Janko in žena, dr. König Rudolf, Kos Ivanka Ivana, Krstič-Kordiš Marija, Kruljč Tilka, Leskovšek Marica, Ljubič Marija, Miholič Jakob, Močnik Alojzij, Mrežar Marija, Mubi Ivana, Matko Žan in Pepi, Pervanja Zorica, inž. Popov Vladimir, Pucelj Stanko (Franiška, Stanček, Milan, Branko in Ludovik), Reja Bogomir, Rudič Darinka, Sivcov Katarina, Skvarča Betka, Skvarča Franc, Šibenik Janko, Sida Anton, Stanojevič Dragica, Stritar Marija, Stušek Karla, Trajkovič Angela, dr. Vebler Andrej, Zabukovec Franc, Završček Ignacij, Zidar Stanislav, Zrnec Ivan, Zivkovič Caca in Stana.

GOSLAČI

H. v. Bülow je po dolgem času priredil staro opero za oder. V tretjem dejanju je bil v operi nenavadno dolg in dolgočasen solo s flautami. Potem so prišli na vrsto goslači. Toda Bülow je zastoj čakal, da bi se oglašili.

— Kje pa so goslači? je vzkliknil, ko ni bilo glasu od njih.

Tedaj je dejal eden izmed njih: »Poglejte vendar, kaj je v partituri zapisano!«

Bülow je pogledal in odkril ob robu zapisek svojega prednika: »Tu je treba zbuditi goslače!«

Otok Samos

Nalija je dokončala zasedbo otokov v Egejskem morju. Poleg Kikladov je zasedla otok Samos.

Samos, ki je gorat in — kar je priložnost redka stvar na otocih Egejskega morja — dežno gozdat, je velik otok v najbližji bližini anatolijske obale. Z otokom Furni-jem, ki so ga tudi zasedli italijanske čete, nadaljuje italijanski Dodekanes — in to zadostuje, da osvetli njegov trenutni vojaški pomen.

Kakor vsi otoki Egejskega morja ima tudi Samos za seboj tisočletno zgodovino in hrani njene sledove med razvalinami, ki jih arheološka znanost še ni vseh prekopala in proučila. Nahajamo jih zlasti okrog vasi Tigani, ki stoji na kraju, kjer je bilo nekoč mesto Samos. Znani antični pregovor, ki je odsvetoval, da bi nosil žare in druge posode na Samos, je bil zelo upravičen, kajti na otoku so našli celo

predzgodovinske keramike. Najpomembnejša razvalina je Herajon, svetišče boginje Here (Junone). Neka posebej antične tehnike pa je 350 m dolg predor skozi hrib, ki so ga izvirali zato, da bi napeljali vodovod do mesta. To res zanimivo delo je izvršil arhitekt Eupalin iz Megare, ki je pred koncem šestega stoletja pred našim štetjem živel na dvoru slovitega Polikrata, zelo despotskega, a tudi zelo sijajnega gospoda, ki je z otoka vladal širnim predelom Egejskega morja. To je bil neizmeren bogat vladar in ljubitelj dražih kamnov. Mučila ga je pa slutnja, da mu bo prekrasen smaragd v njegovem vrstanu prinesel nesrečo. Zato ga je zagnal v morje. Toda nekoliko dni pozneje, ko so na njegovi mizi zrezali veliko ribo, so v njej našli zločesti prstan. Tako pripoveduje stara bajka, ki je dala Schillerju snov za slovito balado. In res je, da je presrečni

Polikrates kmalu potem zelo slabo končal.

Pozneje so gospodovali Samu Atenci, nato Spartanci in Makedonci, dokler ga niso osvojili Rimljani in ga pripojili svoji azijski pokrajini. Zavoljo svoje zemljepisne lege je otok tudi v bizantinski dobi doživel rajši usodo bližnje celine nego usodo Egejskega morja. Tako je ostal pod turško oblastjo še potem, ko se je osnovala moderna Grčija. Med biblijsko vojno je bil Samos še turška posest, toda 1912. je italijansko brodogradnja napadla turške vojne ladje in šele tedaj se je otok pripojil Grčiji.

Njegov sedanji glavni kraj, Vati, je precej moderno mestce, ki leži deloma na višini, deloma na dnu majhnega zaliva v severnem delu otoka. V mirnem času so se tu ustavljale italijanske ladje, ki so vzdrževale redne zveze med Samom in Rodom ter Dodekanesom.

najbolje s tem, da so ga l. 1935 na astronomskem kongresu v Parizu izvolili za predsednika mednarodnega astronomskega odbora in pozneje zopet na kongresu v Stockholmu.

Po dolgih mesecih zagledala brata v filmu

Mlada Marija Luiza Carnevale, ki biva ta čas v Modeni, je doživela prijetno presenečenje. Ko je prisostvovala predstavi v nekem tamkajšnjem kinematografu, v katerem so med drugim predvajali reportažo z bivših albanskih bojišč, je zagledala na platnu nenadno svojega brata Cezarja. 23letnega konjeniškega podporočnika, v prizoru, ki je kazal prihod italijanskih čet v Korico. Odšel je bil kot prostovoljec na grško-albansko bojišče in rodbina že dolge mesece ni imela nobene vesti o njem. Mlada dama je presrečna odhitela domov in se vrnila potem z vso družino v kinematograf, da se je nagledala brata na filmskem platnu.

Cerkvena kupola se je zrušila

Na koncu dvorišča gimnazije Viktorja Emanuela v Napoliju stoji stara cerkev Svetega Sebastiana, v kateri že več let ni bilo službe božje, ker so se v njenih opornikih pojavile nevarne razpoke. Cerkev ima tudi kupolo in je prislonežna h konviktu, v katerem imajo gojenci omenjenega zavoda svoje spalne prostore. Te dni ponoči se je kupola nenadno zrušila, in sicer deloma baš na hodniške spalnice. Dva gojenca sta ostala pod razvalinami mrtva, nekateri so bili ranjeni.

Tuji filmi v Španiji

Španske oblasti so sprejele nove določbe glede uvažanja tujih filmov. Prepoved je pred vsem uvoz filmov, ki nimajo španskega teksta, uvozna carina za vsak film pa je določena na 75.000 peset. Te pristojbine so oproščeni samo kulturni in dokumentarni filmi.

Znatne pasive ameriških zavarovalnic

Ameriške zavarovalne družbe so v preteklem poslovnem letu plačale več nego tri milijarde za davke in zavarovalnine, med tem ko so prejele samo 2 milijardi in 700 milijonov dolarjev. Dvajset odstotkov plačil je šlo na račun avtomobilskih nesreč.

Ljudje dobivamo debelejši glas

Človeški glas postaja od pokolenja do pokolenja debelejši. To so po dolgih raziskavah ugotovili nekateri ameriški fiziologi. Se pred kakšnim stoletjem so naši predniki govorili z dosti višjim glasom, večina jih je imela tenorski glas. Danes prevladuje med moškimi bariton in omenjeni učenjaki so prepričani, da bodo moške najpogosteje v dve sto letih govorili in prepevali samo v basu.

Beethovnova prva ljubezen

Na pokopališču v Temešvaru so odkrili te dni zanimiv grob. Na starem nagrobniku, ki ga je bil čas že razdejal, so našli po naključju napis, iz katerega je bilo razvidno, da gre za grob Jeannette Honrathove, prve ženske, ki jo je ljubil Beethoven. Ta ljubezen je nastala l. 1786. Veliki skladatelj je bil tedaj star komaj šestnajst let,

Jeannette pa jih je štela osemnajst. Dekle Beethovnu ljubezni prav za prav ni vračala. Rajši je videla, da ji je dvoril neki elegantni častnik, s katerim se je malo pozneje tudi poročila. Beethoven sam je pozneje izpovedal, da je imela ta njegova prva nesrečna ljubezen velik vpliv na njegovo umetniško snovanje.

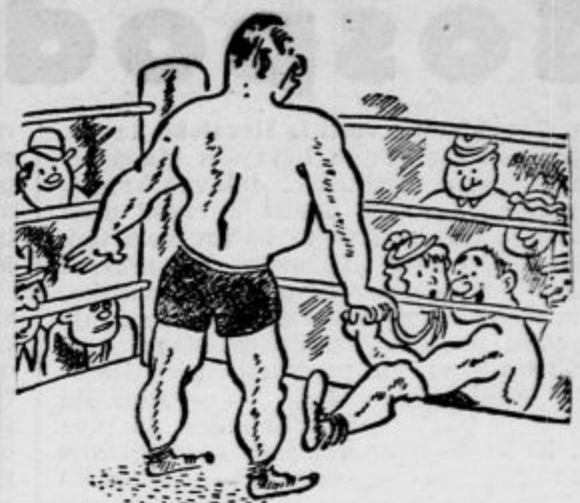
Lindberghove knjige bojkotirane

Kakor poroča »Giornale d'Italia«, je uprava mesta Beamsville v Ontariu odredila, da se morajo iz javnih knjižnic odstraniti Lindberghove knjige. Sloviti letalec je, kakor znano, odločen nasprotnik ameriškega vmešavanja v vojno.

A NEKDOTA

Filmski igralec Clark Gable pripoveduje, kako težko mu je bilo napraviti prvi ljubezenski prizor, ki ga je imel v nekem filmu: »Režiser mi je zapovedal, da moram delati koprne obraz, kolikor le norem, in storil sem, kar mi je bilo mogoče. Poskušal sem misliti na lep, sijajno pečen, velik beefsteak. In uspeh je bil takšen, da uporabljam ta trik odleje za vsak ljubezenski prizor.«

VSAK DAN ENA

»Zmagaj ti, jaz ostanem zunaj«
(Everybody's weekly)

Ženske vladajo ob Nigru

Prof. Jack Harris, docent za sociologijo na vseučilišču države Ohio, ki je prebil 14 mesecev v Nigeriji, poroča o nenavadni obliki ženske vladavine v tej deželi. Gre za eno največjih zamorskih ljudstev, za ljudstvo Ibov, kjer vladajo in izdajajo zakone moški samo po imenu, kajti pravi vladar so ženske. Če jim kakšna stvar pri moških ne ugaja, si jih znajo ukrotiti na način, ki jim je vedno na razpolago: s tem, da jim odrečejo hrano. Če se moški upira, mu da žena manj hrane ali pa sploh nič, dokler se ne vda. Prej ali slej pa se mora vdati, če mu ne uspe, da si glad potolaži pri kakšni drugi ženski, kar pa tudi ni zaslonj. Sicer pa drže ibojške žene druga z

drugo in imajo razen gladi še druge pripomočke, da krote moške, smešijo jih, bojkotirajo in če ne gre drugače, jih tudi pretepajo. Če moški razžali žensko, se zbere vse žensko prebivalstvo vasi pri grešnikovi koči in ga toliko časa zasmehuje ter psuje, dokler se ne prikaže na dan in prosi odpustitve. V deželi Ibov vlada v ostalem, kakor v raznih drugih afriških deželah, navada, da se zakoni dogovore že tedaj, ko je ženska še otrok. Moški se obveže, da bo njenim staršem plačal določeno vsoto, ki znaša 500 do 2000 din v obrokli. Poroka se ne izvrši prej, da cele vsote ne plača. Ta denar je ženski potem dota, ki ji ostane tudi tedaj, če se od moža loči.

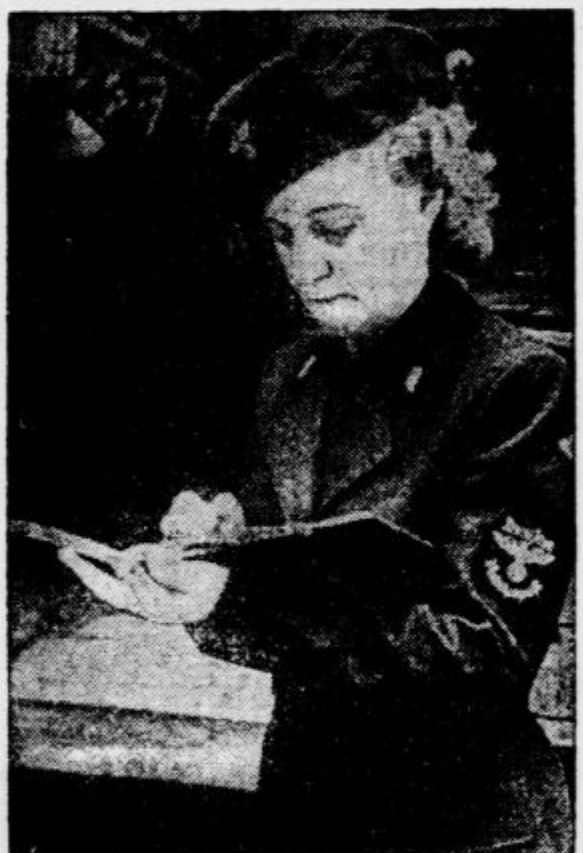
Ujetniki na ledni plošči

Štirje finski lovci na tuljne so se znašli v bližini Vase proti svoji volji na plavalni ledni plošči, ki se je bila nenadno odtrgala od brega in so jo morski toki odnesli do Aalandskih otokov. Poslali so za njimi 2 ladji, da jim pomoreta, toda doslej se jim zaradi nevarnega plavajočega leda nista mogli približati. Tudi letalo ni moglo pristati v njihovi bližini in jim je vrglo iz zraka le vreče z živcem ter obloke. Sedaj nameravajo z letala spustiti s padalom na njihovo ledno ploščo majhen motorni čoln.

Danska proti podedovanim boleznim

Zavod za raziskovanje dednosti, ki so ga pred nekoliko leti osnovali na vseučilišču v Kodanju, pripravlja obsežno akcijo proti podedovanim boleznim. Posebno zanimanje posveča zavod iztrebitvi duševno boleznih, manjvrednih elementov in boleznih

La donna al posto del marito — ženska nadomešča moža

Conduktirice di um automobile postale tedesca — soferka nemškega poštnega avtomobila

krvavljenja. Ze dosedanje proučevanje rodbin, ki nosijo v sebi ka' podeljivih duševnih bolezni, je dalo točen pregled o razširjenosti in načinu, kako se širijo. V nekaterih najbolj hudih primerih pa so izkoristili tudi že obstoječi danski zakon o sterilizaciji. Sedaj se bodo ukrepi, da se onemogoči dedno bolan naraščaj, znatno razširili, zaščitno sterilizacijo bodo uporabili že ob pojavu določenih bolezenskih znakov. Med drugim so dobili vsi zdravniki in vse bolnišnice v deželi nalog, da morajo nemudoma prijaviti vsak primer bolezni krvavljenja (hemofilije), ki jo hočejo oblasti odpraviti z isto tako drastičnimi ukrepi.

Denar beži iz Zedinjenih držav

Na borzi v Buenos Airesu je opazovati v zadnjih dneh izredno živahno zbiranje državnih in drugih vrednostnih papirjev. Vodilni finančni organ argentinske prestolnice Diario de Titulos pripisuje to gibanje temu, da prihajajo v deželo kapitali, ki bežijo iz Zedinjenih držav. V enem samem dnevu so znesle transakcije z vrednostnimi papirji 14 milijonov pezov in opaziti je zelo odločno tendenco, da se ta znesek vsak dan bolj poveča, med tem ko so v normalnih prilikah transakcije dosedale komaj 4 milijone pezov na mesec! Zdi se, piše Diario de Titulos, da je med kapitali, ki prihajajo v Argentino, da bi se tu investirali, mnogo takšnih, ki so last državljanov Zedinjenih držav.

Smrt odličnega astronoma

V Colluraniji pri Teramu je umrl prof. Mentore Maggini, ravnatelj zvezdarne »Vincenzo Cerulli«, predsednik mednarodnega odbora za astronomijo in član narodnega sveta za znanstvene raziskave. Rodil se je 1890 v Empoliju in si je pridobil velik sloves s svojimi raziskavami o planetu Martu ter v področju astrofizike. Uvedel je v Italijo razne najmodernejše načine astronomskega merjenja, tako merjenja s fotoelektrično stanicjo. Pomembnost njegovega dela se je izkazala

Ljudje dobivamo debelejši glas

Človeški glas postaja od pokolenja do pokolenja debelejši. To so po dolgih raziskavah ugotovili nekateri ameriški fiziologi. Se pred kakšnim stoletjem so naši predniki govorili z dosti višjim glasom, večina jih je imela tenorski glas. Danes prevladuje med moškimi bariton in omenjeni učenjaki so prepričani, da bodo moške najpogosteje v dve sto letih govorili in prepevali samo v basu.

BOJ ZA MOMPRACEM

Fustolovski roman

»Saj ni vaša, ladjarske družbe je.«
»Toda meni zaupana.«
»Branite jo, če mislite, da ste dovolj močni. Boja se nikoli ne ogibljem.«
»Trideset prahov imate, požene v zrak enega izmed njih ali cel tucat, če vas veseli.«
Yanez je izvlekel z briljanti okovano cigaretnico, vzletel iz nje cigareto, jo prižgal, potegnil nekajkrat in rekel nato z glasom, ki mu ni bilo moči oporekati:
»Ta čas, ko pokadim to cigareto, morajo vsi zapustiti ladjo. Strojniki so ujeti, in h kotlom sem dal postaviti sodce s sto kilogrami smodnika. Podvizajte se, kapitan. Dajte spraviti prtljago teh gospá in gospodov na palubo in ukažite, naj spuste vse čolne v vodo.«
»Ubijem vas! Ne pozabite Johna Fosterja.«
»Vaše ime sem si že zapisal. Časih se ljudje srečajo, ko bi najmanj pričakovali.«
»Upam, da kmalu,« je zaklical kapitan.
»Ali ne bi hoteli ta čas na moji jahti popiti z meroj steklenko dobrega vina?
Sicer vas pa opozarjam, da je cigareta že na pol dogorela. Moji Malajci postajajo nestrpni.«
Potniki so v silni grozi, da ne bi strašni človek že v prihodnjem trenutku pognal parnika v zrak, zdirjali na palubo.

Mornarji so spustili čolne v vodo in pretovorili prtljago vanje.

Vse se je gnetlo kar vprek, vsak je hotel biti prvi v čolnu. Samo lepa Nizozemka je ostala mirna.

Ko je Yanez videl, kako silijo krepki moški naprej, je zaklical:

»Najprej otroci, potem ženske, nazadnje moški! Ako ne boste ubogali, dam pomesti palubo s svinčenkami.«

Ker so potniki vedeli, s kom imajo opravka, so obstali. Malajci so bili namerili karabinke nanje in se pripravili, da sprožijo, kakor hitro jim vodja namigne.

»Pomirite se!« je rekel Yanez ter si prižgal novo cigareto. »Nisem še ukazal, naj prižgo netilo pri sodu s smodnikom. Časa imate dovolj.«

Ko je zagledal lepo Nizozemko, jo je vprašal:

»Ali smem vedeti, kam ste namenjeni? V Varauni ali v Pontiano?«

»V Varauni, visokost.«

»Tedad upam, da se kmalu vidiva.«

»Mar potujete tudi vi v Varauni?«

»Namen imam.«

Potegnil si je s prsta krasen prstan z rubinom in rekel:

»Vzemite ta prstan, gospodična Lucy, v zahvalo za nocojšnji ples.«

»Imela ga bom v časteh kot spominek na moža, ki ne pozna strahu.«

Yanez ji je ponudil komolec ter jo odvedel skozi trumo potnikov, ki so nestrpno čakali, da bi smeli zlesti v čolne.

»Dokler sem tu, gospoda, se vam ni treba bati. Prav nič me ne miče, da bi z ladjo vred zletel v zrak.«

Na močnih rokaj je vzdignil Nizozemko čez ladijsko ograjo ter jo podal dvema mornarjema, ki sta stala na stopnicah. Nato se je naslonil na vitelj in nadzoroval vkrcavanje.

Le majhno število ljudi je bilo še na palubi, ko je prišel kapitan, ki je bil vzel ladijske papirje in ladijsko blagajno, da jo spravi na varno.

»Upam, gospod,« je rekel, tresoč se od gneva, »da se kmalu vidiva.«

»Zakaj ne, kapitan?« je Yanez odvrnil.

Saj se ne boste zmeraj klatili s svojim brodom po morju, ne da bi stopili na suho. Gorje vam, če vas srečam v kakem pristanišču!

Veste kaj delajo z gusarji?«

»Obešajo jih,« je odvrnil Portugalec, ki je mirno kadil svojo cigareto.

Kapitan mu je s kletvico obrnil hrbet.

Čolni, v katerih so bili potniki, so se naglo oddaljili. Zaveslali so proti otoku Mangorlanu, ki je ležal kakih petnajst milj dalje na vzhodu.

»Vse náred?« je zaklical Yanez skozi govorilo.

»Prižgite netilo.«

Štirje moške so splezali po železnih stopnicah v strojni oddelek in se kmalu vrnil na palubo.

»Brž, kapitan, netilo gori!« je rekel eden.

Yanez se je s svojo tridesetorico Malajcev vrnil na jahto.

Kakih pet sto metrov od parnika je dal jahto

ustaviti. Stopil je na zadnjo palubo, da bi dobro videl vseh prizor.

Poleg njega je stal star, belolas Malajec z nagnanim obrazom.

»Začetek je dober, gospod,« je dejal. »A jaz bi bil to lepo ladjo obdržal.«

»In kaj bi z njo? Če bi zaplul v kako luk, bi me takoj prijel. Zato jo rajši uničim.«

Tisti mah je šinil iz parnika blisk, in takoj za njim se je razlegel silen grom.

Sod s smodnikom je bil vzbuhnil.

Daleč naokrog so padale razbitine v morje. Trup ladje, ki ga je naglo zalila voda, se je hitro potopil. Samo velik vrtnec je kazal kraj, kjer je pravkar še stal veliki, živo razsvetljeni parnik.

»Zdaj urediva svoje posle, Samiljong. Brodogradje, ki si ga zbral, mi ta mah ni več potrebno. Lahko ga torej spravim v Ambonski zaliv.«

Angleške in nizozemske topničarke ga ne bi pustile pri miru, meni pa je do tega, da ladje ohranimo.

»In po kakšni poti bom dobival ukaze?«

»Pardarjev práho me lahko spremi v Varauni. Njegova ladja je najhitrejša in na oko povsem nesumljiva.«

Zastran Mompracema si za zdaj ne beli glave. Ura njegove osvoboditve še ni prišla.«

»Drugega mi nimate povedati, gospod Yanez?«

»Varuj se topničark in čakaj mojih ukazov.«

»A Sandokan?«

»Sandokan čaka s svojimi Dajaki na meji sultanovine in je náred, da prekorači gore.«